ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 1,382 — Կ. ՊՈԼԻՍ, ԱՊՐԻԼ 18—1 ՄԱՅԻՍ, 1901 — 11 ՄՈՒՀԱՐՐԷՄ 1319—18 ՆԻՍԱՆ 1317 — ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

«بوزانتيون»
انجه‌بوری وسياسی غزته صاحب امتياز و مدير مسئول
بوزانت كچيان
مطبعه و اداره خانه‌سی باب عالی جاده‌سی ۲۳-۲۵ نومرولی
دائره مخصوصه ده در

20 ՓԱՐԱ

ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ

20 ՓԱՐԱ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ԱԶԳ. ՆԻՒԹԵՐ

ՀԱՅ. ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ԻՐԱՒԱՍՈՒԹԻՒՆԸ
490—608

Ա.

Բիւզանդիոն Ասող Երկուշաբթի թիւին մէջ Ազգ.—Եկեղեցական կարեւոր լուր մը կար թէ սոյն օրերս լոյս պիտի տեսնէ Գիրք—Թղթոցը, որուն վրայ շահեկան ուսումնասիրութիւն մը պատրաստած է ծանօթ բանասէր Տ. Եղիշէ Եպսկ. Դուրեան։ Գիրք—Թղթոցն հաւաքածոյ մ'է պաշտօնական բազմաթիւ Թղթերու=նամակներու, որք փոխանակուած են Քրիստոնէական զանազան Եկեղեցիներու միջեւ դաւանաբանական խնդիրներու նկատմամբ։ Ձեռագիրն Օրթագիւղի Անտոնեան Միաբանութեան սեփականութիւնն է, Տ. Բարգէն Վրդ.ի ընդօրինակածն է, որ լոյս պիտի տեսնէ Սահակ—Մեսրոպեան Մրցանակի դրամով։ Ասոր համար է որ, կ'ըսեն, անցեալ ամառ մրցանակաբաշխութեան հանդէս չկատարուեցաւ։ 1900ի մրցանակը Թղթոց—Գրքի տպագրութեան և Տ. Եղիշէ Եպսկ.ի ուսումնասիրութեան յատկացուած է։

Իրաւ է որ Գիրք—Թղթոցը ծայրէ ծայր հետաքրքրաշարժ է Ազգ.—Եկեղեցական խնդիրներու մասին, բայց ըստ իս է՛ն կարեւորն են Բաբգէն Ա. Կաթողիկոսին (490—515) 506 ու 513ին գրած հովուական թղթերը։ Եթէ այդ թղթերն ու Բաբգէն Կաթողիկոսի օրով գումարուած Սինոդոսներու որոշումներն ու ժողովին ներկայ գտնուող եկեղեցական հայրերը լուրջ ուսումնասիրուին, ՀԱՅ. ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ԻՐԱՒԱՍՈՒԹԵԱՆ կամ հոգեւոր գահերիցութեան շահեկան խնդիրը պիտի յուզուի մեր մէջին մէջ։ Իրաւ այնպէս է։ 490—608 Բաբգէն Ա. Սամուէլ Ա. Արծկեցի (516—526), Մուշէ Ա. Այլաբերեցի (526—534), Սահակ Բ. Ուղկեցի (534—539), Քրիստափոր Ա. Տիրառիճեցի (539—545), Ղեւոնդ Ա. Եռաստեցի (545—548), Ներսէս Բ. Բագրեւանդցի (548—557), Յովհաննէս Բ. Գաբեղեան (557—574), Մովսէս Բ. Եղիվարդեցի (574—604), Վրթանէս քերթող տեղապահ (604—607), Աբրահամ Ա. Աղբաթանեցի Կաթողիկոսներուն օրով, ՀԱՅ. ԵԿԵՂԵՑԻՆ Վրաց, Աղուանից, Ասորւոց ու Պարսկաստանի Քրիստոնեաներուն Եկեղեցիներուն վրայ իրաւասութիւն մը, գահերիցութիւն մը ունէր, Հայ. Եկեղեցւոյ ուղեգծերը։ Վրացիները, Աղուանները եւ. Հայոց Կաթողիկոսութենէն կ'ստանային իրենց եկեղեցական հրահանգները։ Վրաց, Աղուանից ու Պարսկաստանցի Քրիստոնէից դաւանանքն յար և նման էր Հայոցին։ Հայոց Կաթողիկոսին հոգեւոր իշխանութեան ենթարկուած էր Արեւելքի եկեղեցին։ Կրնա՞նք ցոյց տալ ուրիշ ժամանակամիջոց մը որ Հայ. Եկեղեցին իբրեւ հոգեւոր պետ հովուած ըլլայ այս Արեւելեան եկեղեցիները։ Երբեք։ Ժամանակին հանգամանքներն էին որ մանաւանդ Բաբգէն Կաթողիկոսին օրով, Հայ. Եկեղեցւոյ իրաւասութիւնը միւս արեւելեան քոյր Եկեղեցիներու վրայ սկսաւ և քիչ ատենէն իր պայծառութեան բարձրագոյն աստիճանն հասաւ։

Բաբգէն Ա. Կաթողիկոս, մեր եկեղեցական պատմութեան մէջ կրնանք ըսել եզական դէմք մ'է։ Հարկ է, շատ կարեւոր է մանրակրկիտ ուսումնասիրել այդ երջանկայիշատակ Հայրապետը։ 90 առ 100 այժմէն վստահ ենք թէ Տ. Եղիշէ Եպս. Դուրեան մեր ակնկալածէն աւելի պիտի ներկայացնէ Բաբգէն Կաթողիկոսը, իր ժամանակի ոգին և իր գործերը։ Մենք աւելի ուշ նեցած ենք թէ' այս էջերուն մէջ, թէ' Բիւրակնի և թէ Հանրագիտակի մէջ չեշտելու թէ Զ. Դարն եկեղեցական տեսակէտով բազմաբեղուն ժամանակամիջոց մ'է։ Այդ շրջանին է որ Հայ. Եկեղեցին բաժնուելով Արեւմտեան քոյր Եկեղեցիներէն՝ իր Եսը կ'չեշտէ և Մեծ Ներսէս Հայրապետէն կազմակերպուած յատուկ նուիրապետութեան նոր փայլ կուտայ, Հայ. Եկեղեցին միւս քոյր Եկեղեցիներուն քով ազգ. կարեւորութիւն մը կ'ստանայ։ Ցուցական Եկեղեցւոյ ազդեցութենէն զերծ՝ իբրեւ առանձին եկեղեցի մը ընդհանուր Եկեղեցւոյ մէջ ծագած կրօնական վէճերը մեր Հայերուն ուշադրութիւնը գրաւելով՝ կ'պարզեն Հայ. Եկեղեցւոյ դաւանանքն ու վարդապետութիւնը։ Մեր Եկեղեցին այն ատեն թողլով լոկ հանդիսատեսի վիճակը, կ'մասնակցի կրօնային ընդհանուր վիճաբանութիւններուն, որք վէսս կ'պատճառէին։

Բաբգէն Կաթողիկոս իր բոլոր կորովով որչափ աշխատէր Հայ. Եկեղեցւոյ ինքնավարութեան, այդ մասին չկրնար յաջողէր՝ եթէ ժամանակը չօգնէր։ Պարսից Վաղարշ թագաւորին յաջորդած էր Պերոզի որդին Կաւատ, 488 կամ 481 ըստ Նեօլտէքի «Սասանեան Տէրութեան պատմութեան»։ Կաւատ գահը կ'բարձրանայ 499ին։ Պարսից ու Բիւզանդական Կայսրութեան միջեւ առժամեայ հաշտութիւն կընքուած էր։ Երկու կողմն ալ պատերազմի պատրուակ մը կ'փնտռէին։ 502ին առիթը ներկայացաւ։ Կաւատ սկսաւ այն սոսկալի կռիւներն որոց ատեն Բիւզանդեան Կայսրութիւնն ու Սասանեան Տէրութիւնը փոխադարձաբար զիրար ա՛նքան տկարացուցին որ սեմական ժողովուրդ մը իրենց վրայ տիրապետութիւնը դիւրացուցին։ 503—505ի պատերազմներու ատեն Արեւելեան Կայսրութեան բանակները, ըստ Ասորի ժամանակագիրներու, առանց եռանդի և շատ անկարգապահ կռուեցան։ Միջագետք բոլորովին աւերակ դարձաւ։ Վերջապէս, բազմաթիւ ճակատամարտներէ ու պաշարումներէ ետք, 506ի աշնան խաղաղութեան դաշինք կնքուեցաւ։ Յաղթուած Հռոմէացիները յանձն առին տարեկան գումար մը հատուցանել Պարսից՝ Կովկասեան ամրութեանց պահպանութեան համար։ Հռոմէացւոց ամէն կողմէ պարտուած՝ Կաւատի հպատակ քրիստոնեայ ազգութեանց եկեղեցական գործերուն միջամտելու վիճակի մէջ չէին, և Կաւատ ալ իր քրիստոնեայ հպատակները սիրաշահելու պէտքը կ'զգար Հոնաց արշաւանքները կասեցնելու համար։ Իր հպատակներուն մէջ ամենէն բազմամարդ, ամենէն կարեւոր տարրը Հայերն էին և Հայ. Եկեղեցին ամենէն փայլունն էր իր միւս հպատակ եկեղեցիներուն մէջ։ Ուստի Եկեղեցւոյ հոգեւոր իշխանութիւնն իր հպատակներուն վրայ ընդլայնելու նպատակաւ, քիչ մը առաջ պարզուած ուղղութեամբ Կաւատ Բաբգէն Կաթողիկոսին ուժ տուաւ, և ճանչցաւ Հայ. Եկեղեցւոյ գահերիցութիւնն իր հպատակ քրիստոնեայ եկեղեցիներու վրայ։

Դ. ԽԱՉԻԿՈՆՑ

ԿԱՐԴԻՆԱԼԱՑ ԺՈՂՈՎ
(CONSISTOIRE)

Բ.

Կարդինալներու այս բացառիկ իրաւունքն է որ կ'յուզէ ոչ միայն Տէրութիւնները, այլ և ամէն կաթոլիկի միտքը։ Այս յուզումն ամէն տեսակէտով արդարացի է, քանի որ Կարդինալները միայն Պապն ընտրելու իրաւասութիւնն ունին և այս՝ առանց հակակշիռի, առանց օտար միջամտութեան։ Ասոր հակառակ պատմական ի՛նչ պատճառաբանութիւն կամ փաստ որ հրապարակ հանուի, այլ և բոլորովին ապացուցուած իրողութիւն մ'է թէ ներկայիս մէջ Կաթոլիկ Պետութեանց Վատիկանի մօտ ունեցած դեսպաններուն vetoի իրաւունքը լոկ պղատոնական իրաւասութիւն մ'է։

Այսպիսի Ընտրողական Մարմնոյ մ'ուսումնասիրութիւնը շահեկան է, որուն մէն մի Անդամը՝ անտարակոյս անդամ՝ իր ասուգ կարեւորութիւնն ունի և հակամէտ է՝ այս ու այն քաղաքական դրութեան։ Կարդինալներուն լրացուցիչ թիւն է 70։ Վերջերս ասոնց թիւը մինչեւ 58ի իջած էր։ Արդ այս թիւն ամբողջացնելու համար էր որ Լէոն ԺԳ. Պապը նոր Կարդինալներ անուանեց։ Աւելի կամ պակաս, ինչ պէտք որ ասոնց թիւը ճիշդ 70 ըլլայ, առարկուի գուցէ. այս 12 Կարդինալներուն քուէն սակայն ընտրութեան նժարը կրնայ դէպ ի այս ու այն կողմն հակեցնել կամ Գոնսիսթուարին մեծամասնութիւնը կազմել։ Սովորաբար ալ նոր ընտրուած Կարդինալներն են որ ընտրութեան վրայ հզօրապէս կ'ներգործեն։ Ճիշդ այս սովորութեան հետամուտ են նաև նոր ընտրուածները։ Ճիշդ նոյն բանը պատահեցաւ արդի Լէոն ԺԳ.ի ընտրութեան առթիւ ալ և միայն Պիոս Թ.ին վերջին անգամ անուանած Կարդինալներուն շնորհիւ էր որ գնաց և բազմեցաւ պապական Աթոռը։

Տէրութիւններու յուզումն աւելի Վատիկանի շրջանակներու մէջն է որ Կարդինալներու անուանումը խուլ պայքարի, և հակաճառութեանց առիթ կուտայ։ Ամէն Միրանսեար իր կուսակցութիւնը խմբակն ունի և կ'ներկայացնէ այս կամ այն Պետութեան չափը ի ձգտումն ու քաղաքականութիւնը։ Օտար և Իտալացի Կարդինալներու կուսակցութիւններ ալ կան։ Ասոնցմէ վերջին է որ կուգայ պապական արտաքին գործոց քարտուղարին (secrétaire d'Etat), համբաւաւոր Կարդինալ Ռամբոլլային, խմբակը։ Ի՞նչ որ ալ ըլլան այս զանազան կուսակցութիւններու ձգտումն ու անոնց պարագլուխ եղող Կարդինալներուն ազդեցութիւնը, յայտնի է թէ արտաքին գործոց քարտուղարին կուսակցութիւնն ամենէն աւելի զօրաւոր է, քանի որ իր պետն ամէն օր շարունակ շփման մէջ է Պապին հետ։ Այս անգամ տեղի ունեցած Գոնսիսթուարն ամենէն աւելի յուսախաբութիւն մ'եղաւ Ֆրանսացիներուն։ Վալտէք Ռուսոյի վարչութիւնը շատ անախորժ է Վատիկանի, ընդդէմ Միաբանութեանց հաստատուած օրէնքներն ա՛լ աւելի դառնացուցած են միտքերը։ Լէոն ԺԳ. այս անգամ Ֆրանսացի կարդինալ մը չանուանեց, թէև Ֆրանսայի կառավարութիւնը փութացած էր և իր «Պանթոֆան» մատնանիշ ըրած։ Ցաւալի է այս, որովհետեւ Պապին ապագայ ընտրութեան առթիւ գումարուելիք Կարդինալաց Ժողովքին մէջ Ֆրանսացի Կարդինալներուն թիւն մէկ պակսաց, մէկ ձայնի թերին անգամ կրնայ քուէից մեծամասնութիւնը շնորհել Ֆրանսայի հակառակ ազգի մը Կարդինալին, օրինակի համար Գերմանացիի մը։ (*)

Այս անգամ յաղթանակը կարդինալ Ռամբոլլային է, որուն արբանեակներն ու գաղափարակիցներն են նորընտիր կարդինալները։

Յիշենք քանի մը հատը։

Ամերիկայի պապական նուիրակ Մարթինելլի Իտալացի է։ Լրագիրներէն ոմանք յայտարարեցին թէ կարդինալական ծիրանաւորութեան գլխարկին տուչութիւնը մեծափարթամ հանդէսներով Ուաշինկդընի մէջ պիտի ըլլայ Նախագահ Մաքինլիի ձեռօք, ճիշդ այնպէս ինչպէս որ սովորութիւն է Ֆրանսայի մէջ։ Սխալ է այս լուրը. Ամերիկայի մէջ առաջին անգամ չէ որ այսպիսի հանդէս մը տեղի կ'ունենայ։ Հանրապետութեան Նախագահը բնաւ այս բանին չի մասնակցիր։

Մարթինելլի ընտրութիւն ընդհանուր գոհունակութիւն պատճառած է Ամերիկայի մէջ։ Ինքն եղած է որ իր նախորդին Սադոլլի կարդինալ—նուիրակին սխալները դարմանեց և իր խոհական պաշտօնավարութեան շնորհիւ սիրելի եղաւ ամէնուն։ Նորընտիր կարդինալը պարզ կրօնաւոր մ'է կարմելական կարգէն. գիտուն և քաղաքագէտ դէմք մը։ Կրօնաւոր ըլլալուն, ծիրաններ պիտի չհագնի, իր կարգին յատուկ կապան ու վերարկուն է որ պիտի կրէ, կարմրագոյն երիզներով։

Կոբբէնոլ Պոմփ Իտալացի է և Բէրուզ քաղաքին եպիսկոպոսն էր։ Արդէն Լէոն Պապին եպիսկոպոսութեան յաջորդն է ու Բենեֆանը։ Գիտնական մը չէ. իր պաշտօնին բերմամբ բարձրացած է կարդինալութեան։

Ճէննարօ, Հաւատաքննութեան Ատեանի դատախազն է, և ծիրանին կ'զգենու առանց ճիգի, առանց հայցելու. Իտալացի մ'է, Իր պաշտօնին անունը քուղէ սարսուռ կ'ազդէ. պէտք չէ սակայն խաբուիլ. ո՛չ ոք դատապարտուած է։ Նրբամիտ կանոնագէտ մ'է, արդի իրաւագիտական դպրոցի աշակերտ, որ գիտէ անզգալաբար ամէն բան իրարու հետ հաշտեցնել։

Տելլա Վոլբէ, արարողապետ է քահանայապետական ունկնդրութեանց եւ Իտալացի. Աս ալ իր պաշտօնին շնորհիւ է որ կ'զգենու ծիրանին։ Քահանայապետական սենեկապանութեան պաշտօնին մէջ հաւասարապէս ամէնուն սիրելի եղած է։ Վատիկանի ներքնասենեակներուն ոգին է, որոց պատերն իրեն համար գաղտնիք մը չունին։ Կը հաւատուի թէ անգամ մը հեռաւոր առաքելութենէ վերադարձող եպիսկոպոս մը, որ լաւ ընդունելութիւն գտած չէր Պապէն, ունկնդրութենէ ելնելու պահուն տեսնելով թէ Փերապայծառին ականջները դահլիճին դրան կպած են, լաւ մը ցնցեր և քաշեր է իսկ ականջները։ Ֆրանսացի կարդինալ մ'ալ, որ թէ' իր գաղափարներուն և թէ իր խօսելու կերպին մէջ նշանաւոր է, ըսած է. «Je ne mourrai pas avant de l'avoir fouetté». Ինք մեռաւ սակայն և իր հակառակորդն զգեստաւորեցաւ ծիրանին։

Հիմակ որ կարդինալաց թիւն ամբողջացած է և Քահանայապետն ալ կեանքի վերջալոյսին մօտ, հետաքրքրութեամբ կ'սպասուի թէ ապագայ Պապն ո՞վ պիտի ըլլայ։ Ընտրուելու հաւանականութիւն ունին Բարոքքի, Վանուտելլի և Ռամբոլլա կարդինալները։ Առջի երկուքին ընտրութիւնն հաւանական է, թէեւ ինքնաբերաբար ամէնուն բերանն է Վանուդէլլի կարդինալը։

Այս հաւանականութիւնները սակայն զուտ երեւակայական ենթադրութիւններ են. ապահովաբար պիտի ըսուի այնպիսի կարդինալ մը որուն ո՛չ ոք կ'սպասէր թէ պիտի վիճակի պապական խոյրը։

ՀԱՅ—ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ

ՎԵՐՋ

(*). — Պապական խոյրը բաւական ժամանակէ ի վեր Իտալացիի մը կ'տրուի. արդէն Իտալացի ծիրանաւորներուն թիւն ալ շատ է։ Այն օր որ Ֆրանսացի, Գերմանացի կամ Անգլ. Կարդինալ մը բազմի պապական Աթոռը, կ'վախցուի որ կրքերը չգրգռուին։ Ճիշդ այս է պատճառն Իտալացիին նախապատիւ ըլլալուն. Իտալացիէ Իտալացի մե՛ծ է սակայն տարբերութիւնը. ի՛նչ համեմատութիւն Իտալածնունդ Բոռռեի և Վանուտելլի Կարդինալներուն միջեւ։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՆԻՒԹԵՐ

ՄԻԽԱԼԸՃԻ ԳԵՏԻՆ ՆԱՒԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ

Կալամթայի քէյէն հրաժեշտ առնելէ վերջ՝ Պոլսոյ գեղածիծաղ ափանց նկարներն աչքէդ առջեւէն հազիւ անցուցած՝ կ'հասնիս Միխալըճի գետաբերանը։ Իշխանաց կղզիներուն գագաթները չհեռացած՝ Փաթըրըլը և Պօզ Պրունի ցից ծայրերը կուգան, և Պօզ Պրունի դարձին անհաճոյութիւններէն զերծ՝ շիտակ ճամբով մը շոգենաւը կ'անցնի խորշին առջեւէն, և ահա Իմրալը կղզին իր բոլոր համայնքովը կ'ներկայանայ։ Ա՛լ հասած ենք գետաբերանը, քանզի հազիւ ժամ մը կ'առնէ անկէ անդին՝ Էշկէլի բնական հոյակապ նաւահանգիստը պահեստի ձգելով ճամբորդին։ Այսպէս ճամբայ ելնելէն երեք ու կէս ժամ վերջ կ'հասնինք գետաբերանը, ուրկէ կ'սկսի նոր գետային ճամբորդութիւնը։ Մարմարայի ծովուն բոլորտիքի նաւամատոյցներէն գրեթէ ամէնէն մօտն համարուող և Պոլսէ 40 մղոն հեռու ըլլալով՝ Մուտանիայէ 6 և Պանտրմայէ 26 մղոն մօտ այս ճամբով երբեմն Իզմիրի և այն կողմերուն փոստաները փոխադրուած ըլլալը՝ խաներու և կամուրջ ու սալայատակներու հնութիւնները կ'ցուցնեն։ 1880—84 Սուլթան Չայըրըի Պօրասիդ հանքերուն ընդհանուր ընկերութեան հանած ապրանքներուն փոխադրութեանն համար բանեցուցած անկանոն փոստաները՝ վաճառականութեան խոստմնալից և ընկերութեան ալ ապագան շահաւոր ըլլալն յայտնած էին։

Բայց գործերուն բերմամբ ընկերութիւնը փոխուելով երթեւեկութիւնը դադրելէն վերջ՝ գրեթէ Միխալըճի գետը մոռցուած էր։ Արդարեւ մի քանի փորձեր եղան նաւարկութիւն հաստատելու, բայց բնական ջուրը մտնող այս գետին բերած և ծովուն մէջ սրփուած աւազները ծովային փոթորիկի մը պահուն ժողվուելով գետաբերանը լեցնելէն՝ 3—4 գրկաչափ ջուր ունեցող գետաբերանը գրեթէ ոտքով անցնելու չափ հազիւ ջուր մնալով, չկրցին կանոնաւոր կերպով շարունակել։ Այս անգամ նոր ընկերութիւն մը կազմուելով, այս անյարմարութիւնները վերցնել, գետաբերանը բանալ և մինչեւ ներսերը շոգենաւ բանեցնելու ձեռնարկած է։ Գետին բերանն աւազով չլեցուելու համար նաւահանգստի ձեւով երկու քէյերուն շինուիլը՝ գետը մաքրել՝ ամառը ջուրերը ժողվելու համար միշտ սանտրել՝ ընկերութեան գլխաւոր գործերը պիտի ըլլան. մնացածներն երկրորդական են, քանզի հող վաստկելու համար լճերը պիտի չորցնեն և ճախճախուտները պիտի մաքրեն և գետեզերքը գտնուող արտերն և պարտէզները պիտի ջրեն։

Կանոնաւոր նաւարկութիւն մը հաստատելէն յետոյ՝ ծովու շոգենաւը գետաբերանը մտնելով՝ հոն սպասող չոգենաւին և նաւակներուն կ'փոխադրէ ապրանքներն և ճամբորդները՝ ուր ուրեմն չոգենաւը նաւակները (շլեպ) ետեւը կապելով, ժամը 10 մղոն ճամբով գետն ի վեր կ'ելնէ։ Այսպէս անտառներու, լեռներու, ընդարձակ դաշտերու մէջէն գիւղերու և քաղաքներու եզերքէն՝ տարուան չորս եղանակներուն բնութեան պարգեւածին զմայլելով և ամառը գետեզերքներն ուշխարաց հօտերը, որթատունկերն վրայ խաղողն և խնձորենիներն վրայ խնձորը դիտելով կ'անցնիս ու կ'դառնաս։ Նաւարկութեան վերջին կէտն համարուող և Գարասիէ ձմեռը 3, իսկ ամառը 10 քիլոմէդր հեռու կայան Մէնտէհօրի գետէն մինչեւ Միխալըճի գետաբերանն երկարած 162 մղոն այս գետը՝ Աբոլոնիայի և Մանեասի լճերուն հետ հաղորդակցութեան մէջ գտնուելուն պէս, 26 մղոնէն ծանօթ Անգլ. վիմագրական քարահանքերու ստորոտէն և Միխալըճի քովէն անցնելէն ետքը՝ 60րդ մղոնին կ'երթայ Սուլթան Չայըրըի հանքերը կ'չրէ, և անկէ վեր զանազան առուակներու ջուրերն ընդունելով կ'երթայ մինչեւ Մէնտէհօր, այս կերպով Պալըքէսիրէ—Պանտրմայի 101 քիլոմէդր խճուղին գետային զուարճալի ճամբորդութեան մը փոխուելով՝ վաճառականութիւնը կ'զարգանայ։

Այս առաջին ճիւղէն ետքը՝ գետաբերանին 22րդ մղոնին՝ գետին դէմ դէմի եկող և Աբոլոնիայի լճին ջուրերը վազցնող Ուլուապատ գետին երկրորդ ճիւղը մտած կ'ըլլանք։ Հազիւ 5 մղոն այս գետն և համանուն քաղքին պարիսպներուն քովէն անցնելէն յետոյ՝ ծովէն 13 մէդր բարձր Աբոլոնիայի լիճը կ'մտնենք։ Այս լիճը նաւարկութեան վերջին ծայր նպաստաւոր է, եւ բոլորտիքի գլուխներուն վրայի գիւղերն և մէջի կղզիները՝ համանուն հին քաղքին պարիսպները, վերջապէս շուրջանակի լեռները, բլուրները և դաշտերը ճամբորդին զուարճութիւններ և սքանչացումներ կ'ազդեն։ Լիճն երկրորդ ճամբորդութիւն մ'ալ ունի, ան ալ Աթրանոսի լեռներէն զատուելով, Քիրմաստիի մէջէն անցնելէ յետոյ լիճը թափուող գետն է, ուր մտնելէն 10 մղոն ետքը Քիրմասթիի մէջտեղը կ'գտնուինք։

Պրուսայէ 10 քիլոմէդր հեռուէն անցնող Նիլ-ֆէր գետը շատ մը գիւղեր անցնելէ ետքը կուգայ, ան ալ Ուլուապատի գետը կ'թափուի։ Այս գիծն ամառը ջուրերուն քիչ գտնուելուն համար միայն ձմեռը նաւարկութիւն պիտի կարենայ ըլլալ։— Գալով երրորդ ճիւղին, այս Մանեաս լճէն զատուելով Գարա Տէրէ անունն առնելով գետաբերանէն 27 մղոն վեր Միխալըճի գետը թափուողն է, ուրկէ մտած ատենիս մի քանի կորեր դառնալէ յետոյ եւ զանազան համայնքներ դիտելէ ետքը Մանեասի լիճը կ'ելլենք։ Ծովէն բաւական բարձր այս լիճն ալ իրեն յատուկ զմայլումներն ունենալով, կ'երթայ մինչեւ 10 քիլոմէդր հեռուն Պանտրմայի գետակներուն մէջ կ'նետուի, գրեթէ նոյն հեռաւորութեամբ, Էտինճիկի ալ ցցուելով իր մակերեւոյթն և արծաթափայլ ջուրերը։ Կարծես բնութիւնն այս լիճը Միխալըճ գետէն աւելի օժտելու և Պանտրմայի նաւահանգիստին հետ միացնելու համար ստեղծած է։ Բանալի ձգելով վաճառական դասը, զուարճութեան համար Պոլիս երթալիք Պանտրմացիներն անպատճառ Մանեասի լիճն իջնելով՝ անկէ գետային զուարճալի ճամբորդութեամբ Պոլիս պիտի ստիպուին երթալ վաղ կամ անագան։ Այս կերպ բաշխուած Միխալըճ գետին ճիւղերուն մէջ, ամառները ջուրն ամենէն քիչ եղած ատենն ալ, ընկերութեան ձեռք առնելիք դրութեանց շնորհիւ՝ տակերը հարթ և երեսուներկու սանդիմէդր ջուրով երթեւեկող շոգենաւերն ետեւնին 3—4 շլէպներ կապելով, հոսանքն ի վար 15 մղոն արագութեամբ պիտի սկսին նաւարկութեան։ Այս պարագաներով Կեօնէն, Քարասի, Քիրմասթի, Միխալըճ և շրջակայ գիւղերուն և գիւղաքաղաքներու վաճառականութիւնը մեծ զարկ մը առնելով, կատարելապէս ալ ճամբու հանգստութիւն պիտի վայելէ։

ԲԵՐՈՎԲԷ Ս. ԷԼՄԱՃԵԱՆ
Դեղագործ

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՄԵԾ ՉԱՐԻՔԸ

"ԻՆՉՊԷՍ ԿԸՆԵՆ ՈՒՐԻՇ ՄԱՐԴԻԿ,,

Բ.

Երկրորդն է որուն ենթական կ'ունենայ յաճախ մարսողութեան խանգարում, ստամոքսի հիւանդութիւն, ամենօրեայ փսխում, լեարդային հիւանդութիւն, որ շատ կ'պատահի ճին խմողներուն։ Անգլիացի բժիշկներն այս հիւանդութիւնը կ'կոչեն gin drinker's liver (ճին խմողի լեարդ)։ Ալքոլամոլը կ'ունենայ նաև ուղեղային հիւանդութիւն, խմացականութեան տկարացում, մտային խանգարում, մելամաղձութիւն, դղալախաբութիւն (hallucination), ընդհանուր անդամալուծութիւն, և ի լրումն չարեաց, սերունդը կ'փճանայ. որովհետեւ ալքոլամոլին զաւակները կրնան ունենալ վերնոտութիւն (սարա) և խմերի, ու կ'մեռնին յաճախ պզտիկ տարիքի մէջ։ Մեծագոյն չարիքներէն մին ալ այն է որ թոքախտին միքրոպը շատ դիւրաւ մուտ կ'գտնէ ալքոլամոլին թոքերուն մէջ։ Կ'ասնքի ապահովագրական ընկերութիւնները միշտ բարձր գինով կ'ընդունին սրճարաններու, ճաշարաններու, գարեջրատանց մէջ աշխատող ծառաները, որովհետեւ անոնց մէջ ընդհանրապէս բոյն դրած է ալքոլամոլութիւնը, հետեւաբար ամէն տեսակ հիւանդութեանց ենթակայ են։ Թողունք այն ոճիրները, մարդասպանութիւնները որք շատ անգամ շաբաթ, կիրակի կամ տօն օրեր կ'պատահին, այդ օրերուն մէջ ալքոլի չափազանց գործածութեան հետեւանքով. այլ մանաւանդ նկատի առնենք այն անհամար ընտանեկան թշուառութիւնները, որք մեծ մասամբ ուղղակի արդիւնք են ալքոլի գործածութեան։ Ալքոլի ազդեցութիւնն անմիջական չէ դժբախտաբար. եթէ անմիջական ըլլար՝ կարելի է քիչ մը սոսկայինք անկէ, անիկայ շատ դանդաղ կ'քալէ և այլազան ձեւերու տակ երեւան կուգայ, ինչպէս սոէպ կ'պատահի այն մարդոց որք կ'աշխատին կապարի, սնդիկի, լուցկիի գործարաններու մէջ։

* * Ալքոլամոլութիւնը նկատուած է հիւանդութիւն մը, որուն ենթական իբր հիւանդ պէտք է դարմանուի։ Թէեւ պէտք աղէտքին առաջքն առնող միջոցներ չեն պակսած, բայց պէտք եղած ջանքերը փայլուն արդիւնք մը տուած չեն։ Հոս կ'դնեմ քանի մը օրինակներ գաղափար մը կազմելու համար թէ Եւրոպական կառավարութեանց և ժողովուրդին մէջ եղած պայքարն ո՛րքան յառաջացած է։ Ալքոլամոլութենէն վարակուած հիւանդը բժշկելու համար, Ա. անգամ Սկովտիոյ մէջ 19րդ դարուն կէսին հիմնեցին անհատական հաստատութիւններ (asile de buveurs). հոն հիւանդը բաւական ժամանակ բժշկական խնամքներով դարմանուելէ վերջ, խիստ հսկողութեան մը ներքեւ օրական 8 ժամ կ'աշխատցնէին, որպէս զի զբաղումն և յոգնութիւնը մոռցնել տան ալքոլին պէտքը։ Արդիւնքը գոհացուցիչ նկատուեցաւ։ Անգլիոյ և Ամերիկայի մէջ յաջորդաբար հիմնուեցան 45—50 նմանօրինակ հաստատութիւններ, իսկ Զուիցերիոյ և Զուիցերիոյ մէջ քանի մը տարիէ ի վեր մուտ գտած է այդ դրութիւնը։ Գործածուած ազդու միջոցները թէեւ փոփոխութիւն մը յառաջ բերին, բայց յաղթանակը միշտ ժողովուրդին կողմը մնաց։ Ֆրանսական կառավարութիւնը, այս աղէտին իբր դարման, որոշեց ալքոլի տուրքը բարձրացնել։ 1860ին մէկ հեքթոլիտր ալքոլի համար 90 ֆր. տուրք կ'առնէր, բայց նշանակելի արդիւնք մը չտեսնուեցաւ։ 1871ին վերստին տուրքի բարձրացում. այս անգամ փոխանակ 90ի 150 ֆր., արդիւնքը դարձեալ աննշան։ Իսկ այսօր այդ տուրքը բարձրացած է 175 ֆր.ի եւ արդիւնքն ուրիշ բան չէ եղած, բայց եթէ ալքոլի մեծաքանակ սպառումը։ Եթէ ժողովուրդին վատնած դրամն հաշուենք, պիտի տեսնենք ըստ Տրդ. Ռիշառի վիճակագրութեան թէ 1897ին ամբողջ Ֆրանսայի մէջ մէկուկէս միլիառ ֆր.ի ոգելից ըմպելի սպառած է։ Անգլիոյ մէջ տուրքի բարձրացումն եղած է 1880—1897ին, մէկ հեքթոլիտրի համար 490 ֆր.։ Արդիւնքն արհամարհելի չէ եղած։ Անգլիոյ գործաւորները կ'շահին տարեկան 10 միլիառ, որուն երեք միլիառը կ'վատնեն գինետուններու մէջ։ Գերմանիոյ մէջ ալքոլի տուրքը շատ բարձր է, մինչդեռ ոգելից ըմպելիներն աժան կ'ծախուին. անոր օգուտը կ'ըլլայ գինետուններու թուին զգալի կերպով պակսիլը, որովհետեւ գինեպաններն շատ չեն շահիր։ Ուրիշ միջոց մ'ալ կայ, կ'ըսեն է որ կը միջամտէ եկեղեցւոյ բաժէն քարոզելով ալքոլամոլութեան դէմ։ Զուիցերիոյ մէջ կառավարութիւնը ջնջած է բազմաթիւ զտարաններ, որք ոգելից ըմպելի կը պատրաստէին։ 1885ին կային 1450 զտարաններ (distillerie), մինչդեռ այսօր 65 զտարաններ միայն կ'գործեն լոկ կառավարութեան հաշուոյն. պատրաստուած ալքոլն անխտրաբար կ'նկատուի, որովհետեւ յանձնուած է քիմիագէտներու հսկողութեան։ Մենաշնորհի վերածած են նաեւ այն ստուղներն որք օտար երկիրներէ կ'բերուին և ալքոլ կ'պարունակեն։ Շուէտի, Նորվէկիոյ եւ Ֆինլանտիոյ մէջ ալքոլի մենաշնորհը տրուած է զանազան բարեգործական ընկերութեանց. ասոնց նպատակն է ալքոլի գործածութիւնն եթէ ոչ բոլորովին, գէթ մասամբ ջնջել։ Արդիւնքն յաջող է, և ամբողջ Եւրոպայի մէջ առաջինն եղած են իրենց նպատակին իրագործումը։ Այս ընկերութեանց օրէնքներն են կառավարութեան պաշտօնեաներու միջոցաւ հսկել որ գինետուներն որոշ ժամու մը բացուին եւ գոցուին, երբեք ժամ տեւողութեամբ։ Բացարձակապէս արգիլուած է ոգելից ըմպելի տալ անչափահաս տղոց, եւ արդէն գինովցած մարդոց։ 5000 հոգիի համար յատկացուած է մէկ գինետուն, (մինչդեռ Բարիզի մէջ 20 հոգիի կամ 4 տունի համար մէկ գինետուն հաշուուած է)։ Հոլանտայի մէջ ևս նոյն օրինակ ազդու միջոցներ ի գործ դրուած են։

[illegible] — Մ. ՉԻԼԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ՄԱՏՆՈՒԹԻՒՆ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԶԷՆՔԵՐՈՒՆ.— Քօմանդրի զինագործարանին մէջ պատրաստուած զէնքերուն շինութեան գաղտնիքը Գերմանացիներուն ծախած ըլլալու ամբաստանութեամբ Բարիզի մէջ ձերբակալուեցաւ Ստէֆան Եօհանովիչ անուն մէկը, բարիզեան օդէլի մը սպասաւորներէն մին, որ 1897էն ի վեր կ'ծառայէր հոն: Բնիկ Վիէննացի է, ծնեալ 1875ին: Իր սենեակին մէջ գտնուեցան կարեւոր թուղթեր և գաղտնիքներ, և հաստատուեցաւ որ այս Վիէննացին կանոնաւորապէս լրտեսութիւն կ'ընէ եղեր ի շահ Գերմանացւոց, Քօմանդրիի գործաւորներէն ոմանց հետ յարաբերութիւն հաստատելով: Ձեռք անցուած բոլոր նամակները գերմաներէն գրուած են: Քօմանդրին մէջ ևս չորս հոգի ձերբակալուեր են, մին զէնքի վաճառական, ուրիշ մը ներքին մաքսատուն ճամբուած պաշտօնեայ մը, երկուքն ալ գործաւոր: Գործաւորներէն միոյն կինը, ձերբակալութեան գիշերը մայր ըլլալով, գործաւորն առժամապէս ազատ արձակուեցաւ քանի մը օրուան համար: Հարցաքննութիւնք կ'շարունակուին:

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ.— Ֆրանսական կառավարութեան հրաւէրին վրայ, ռուսական բանակին Սպայակոյտին պետը ներկայ պիտի ըլլայ ֆրանսական բանակին յառաջիկայ ռազմափորձերուն:

ԳՈՐԾԵՐՆ Ի ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ.— Կառավարութիւնը վերջերս ծանր տուրքեր դրած ուտեստեղէնաց ամէնէն անհրաժեշտ վաճառքներուն վրայ. մանաւանդ ամէնէն ծանր տուրքն է միսին վրայ դրուածը:

ԻՏԱԼԻՈՅ Թագաւորն անցեալ օր այցելեց Հռոմի ֆրանսական հնագիտական վարժարանն և աչքէ անցուց աշակերտաց գեղարուեստական գործերը: Ժամ մը կեցաւ, և շնորհաւորեց հեղինակները: Յետոյ վարժարանին պարտէզին մէջ պտըտեցաւ:

ԶԱՐՆ ԵՒ Մ. ՏԷԼՔԱՍԷ.— Նիքոլա Զար իր աշխատութեան սենեակին մէջ ընդունեց զՄ. Տէլքասէ, որուն հետ երկարօրէն տեսակցեցաւ: Ֆրանսացի նախարարը ներկայացաւ նաև մայր—կայսրուհիին և գահաժառանգ Միքայէլ մեծ դուքսին:

ՔԱՆԱՏԱՅԻ անգլ. իշխանութիւնք որոշեցին Հալիֆաքսի նաւահանգստին բերանը կառուցանել բերդ մը, աւելի կարեւոր քան ուրիշ ո և է բերդ ամերիկեան ցամաքին վրայ: Պիտի զինուի տասներկու արագահարուած թնդանօթներով, և Եօրքի բերդին հետ մէկտեղ պիտի ապահովեն այսպէս Հալիֆաքսի ամրութիւնները:

ՄԱՔԻՆԼԻԻ ՊՏՈՅՏԸ.— Երկուշաբթի, Մր. Մաքինլի, ընկերակցութեամբ Տիկին Մաքինլիի, իր դահլիճին անդամներուն և ամերիկացի կարգ մը երեւելի անձնաւորութեանց, սկսաւ իր մեծ պտոյտը Միացեալ Նահանգաց մէջ: Զուարճալի դէպք մը պատահեցաւ. Նախագահական կառախումբին վայրաշարժը, որ նախապէս Էմբէրիալ կը կոչուէր, հարկ եղաւ Օլիմբիա անուանել, որովհետև առաջին մակդիրը զանազան դիտողութեանց առարկայ դարձաւ մամլոյն մէջ: Բայց Օլիմբիան ալ աստուածացումի մը կ'յարմարի, Արամազդը կ'յիշեցնէ, և պարսաւագէտները, որք Կեսար անուան համար բողոքեցին, թերևս պիտի պոռչտան նաև Արամազդին դէմ: Նոր Օրլէանս քաղաքն սովորական փոփոխութիւններ ըրեր իր զարդարանքներուն մէջ, վերցուց զանազան կեսարական խորհրդանշաններ և աւելի պարզ բաներ դրաւ անոնց տեղը:

ՄԱՔՍԱՊԱՇՏ ՄԱՔԻՆԼԻ Նիւ Եօրքի մաքսային վերատեսուչ կարգեց հանրածանօթ Պիտուէլը, որ աններանձելի հռչակ մը հանած էր ճամբորդներուն ամէնէն ներքին զգեստներն և ամէնէն անմեղ առարկաները խուզարկելով և զանոնք արգիլելով զիրար համբուրելէ, զի մի' գուցէ նոյն պահուն բան մը փախցնեն մաքսէն: Ուրեմն, Մաքինլի ճիշդ այսպէս կ'հասկնայ մաքսային խստութիւնը:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՍՏԱՑՈՒԱԾՆԵՐՆ Ի ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ.— Ֆրանսական Հնդկաստանի մարդահամարը կ'ցուցնէ թէ հոն ալ բնակիչք մեծապէս պակսեր են: Հինգ գաղթականութեանց պաշտօնական վիճակագրութիւնը ցոյց կուտայ 273,185 բնակիչ, տասն տարուան մէջ 11,000 հոգի պակսած, թէև ո՛չ սով և ոչ ժանտախտ աւեր գործած չեն ֆրանսական Հնդկաստանի մէջ:

ՕՔՍՖՈՐՏԻ եպիսկոպոսը, Ուիլեըմ Ստըպս, որ մեռաւ, այս դարուս անգլիացի գլխաւոր պատմաբաններէն մին էր: Իր բարեկամներուն՝ Ֆրիմէնի և Կրինի հետ քառասուն տարիներէ ի վեր Անգլիոյ պատմական գիտութեան ներկայացուցիչն էր աշխարհի առջև: Իր գլխաւոր երկասիրութիւնն է Պատմութիւն անգլիական սահմանադրութեան, որ կը հասնի մինչև Թիւտորներուն շրջանը: Արդի պատմութեան Բրօֆէսոր եղած էր Օքսֆորտի Համալսարանին մէջ 18 տարի, Չէսդըրի և ապա Օքսֆորդի եպիսկոպոս ըլլալէ առաջ: Անցեալ Փետր. 3ին դեռ կ'քարոզէր գերման կայսեր առջև, որ Վիքդորիա Թագուհիին մահուան առթիւ Ուինտսոր կ'գտնուէր, և աւելի իբրև պատմաբան քան քարոզիչ, կ'հաստատէր Գերմանիոյ և Անգլիոյ միջև համաձայնութեան մը հարկը:

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆ ՅԵԳԻՊՏՈՍ — Եգիպտոսի դաստիարակութեան վրայ հսկող պաշտօնէից գաղափարներն հետզհետէ որոշ կերպարանք մը կ'առնեն այդ այլազան բարքերով և տարազներով լեցուն երկրին մէջ: Գործնական ուսմունքներու մեծ ոյժ կ'տրուի: Եգիպտոսի դաստիարակութիւնը մտքի ընդհանուր մշակութիւնը նպատակ ունենալու չէ, կ'ըսուի տեղեկագրի մը մէջ: Հետևաբար պէտք չէ քաջալերել օտար լեզուներու, նոյն իսկ անգլիերէնի ուսուցումը, ի բաց առեալ փոքրամասնութիւն մը: Եգիպտոս կ'զարգանայ և պիտի զարգանայ վաճառականութեամբ և երկրագործութեամբ կամ աւելի երկրագործական վաճառականութեամբ: Արհեստներու մասնագիտական ուսուցում մը յոյժ կարևոր կ'համարուի տեղեկագրին մէջ:

—Ալեքսանդրիոյ մէջ անցեալներն անգլիական դպրոցի մը հիմը դրուեցաւ նախագահութեամբ Եգիպտոսի անգլիական գործակատար Լորտ Քրօմըրի, որ դաստիարակութեան օգուտներուն վրայ ճառ մը խօսեցաւ:

ՔՈՒՊԱ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱ.— Քուպայի ժողովին կողմէ Ուաշինկդըն ղրկուած պատուիրակները նախագահ Մաքինլիի հետ տեսակցեցան և իրենց գաղափարներն յայտնեցին: Նախագահը զանոնք պատերազմական նախարարին ղրկեց որ հասկցուց Քուպացիներուն թէ ամերիկեան թեմարկութիւնն ու անոր զանազան եղծական պայմանները և Քուպայի արտաքին յարաբերութեանց վրայ ամերիկեան քոնդրոլը պէտք է ընդունին:

ԱՆԳԼԻՈՅ ԳԱՀԱԺԱՌԱՆԳԻՆ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ.— [illegible] է Մելպուռն.—Մայիս 6ին Բիլտայի նաւահանգիստը պիտի հասնի, և Թափօրով պիտի երթայ Աւստրալիոյ Հասարակապետութեան Խորհրդարանը: Երեկոյին ճաշ պիտի տրուի կառավարական ապարանքին մէջ, և քաղաքը պիտի լուսազարդուի: Մայիս 8ին շքեղ ընդունելութիւնը պիտի կատարուի Խորհրդարանին մէջ: Հրախաղութիւնք պիտի կատարուին: Մայիս 9ին Նոյնին Արքայական Բարձրութիւնք պիտի բանան Խորհրդարանը, նաւահանգիստ մը պիտի տրուի, և քաղաքը դարձեալ պիտի լուսազարդուի: Մայիս 10ին, Դուքսն ի Ֆլէմինկդըն նախաճաշէն վերջ զօրահանդէս պիտի կատարուի Քաղաքապետարանին մէջ: Երեկոյին հրախաղութիւնք: Մայիս 11ին Ն. Արք. Բարձրութեան առջև կարգաւ պիտի անցնին զանազան արհեստական և բարեգործական ընկերութիւնք: Պետական դպրոցներն յաճախող տղայք հանդէս մը պիտի կատարեն և երեկոյին նաւային, զինուորական, ոստիկանական թմբկահարութիւն: Մայիս 12ին յատուկ պաշտամունք պիտի ըլլան բոլոր եկեղեցիներուն մէջ: Դուքսն ու դքսուհին իրենց հետևորդներով Մայիս 13ին պիտի այցելեն ի Պալլարադ: Երեկոյին բոլոր նաւերը պիտի լուսազարդուին Հօպսըսի ծովածոցին մէջ: 14ին ճաշ կառավարական ապարանքին մէջ, և 15ին ալ որսորդական զբօսանք և վերջ պաշտօնական ընդունելութեանց ծրագրին: Նոյնին Արքայական Բարձրութիւնք 16ին պիտի մեկնին ի Պրիսպէն:

ԿՐԻՇԱՅՄԻ ԱՂԷՏԸ.— Կրիշայմ գործաւորական փոքրիկ քաղաք մ'է 4200 բնակչօք, Ֆրանքֆորդէ Լիմպուրկ և Ֆրանքֆորդէ Նիտէրլադ—վացող երկու ճամբաներուն մէջտեղը: Շատ գործարաններ կան, ի մէջ այլոց, քիմիական արտադրութեանց մեծ գործարան մը: Ահաւոր պայթումը տեղի ունեցաւ 25ին ժամ 3—4ին միջև, երբ բոլոր գործաւորները դեռ կ'աշխատէին: Արհեստանոցներէն մին կրակ առնելով, սոսկ բոցերով լեցուն ընդունարաններն ալ բռնկեցան և կաթսաներն ահաւոր որոտմամբ պայթեցան: Քիմիական նիւթերուն պայթումն ա՛յնչափ թունաւոր կազ առաջ բերաւ որ Կրիշայմի բոլոր բնակիչները պարտաւորուեցան փախչիլ շնչահեղձ չըլլալու համար: Մայն գետին մինչև միւս կողմը նետուեցան կայծիկներ որք բռնկցուցին Շվանհայմ գիւղը, բայց կարելի եղաւ մարել այն տեղի կրակը: Երկու գիւղերուն բնակիչներն ալ սարսափահար Ֆրանքֆորդ փախան, Կրիշայմէ 16 քիլոմէդր հեռի: 80 հոգի մեռան և 150 հոգի ծանրապէս վիրաւորուած են: Կազի խողովակները կորած ըլլալով, ջահերու լոյսով հարկ եղաւ զոհերը փնտռել: Հազար հոգի խեղճ և անպատսպար վիճակի մէջ են: Սպաննուածներուն մէջ է գործարանին վարիչ Հէռ Լանկ, ինչպէս նաև չորս առաջնակարգ քիմիագէտներ: Գործարանը ամբողջ դարձած է: Շատ տղաքներ Մայն գետը նետուեցան պայթման սոսկումէն և խեղդուեցան:

ԳՆՉՈՒ ԱՒԱԶԱԿՆԵՐ.— Օտեսայէ կը հեռագրեն թէ Բիէլի մէջ 20 գնչու, որոց մէջ կիներ ալ կան, ձերբակալուեցան իբրև գող և մարդասպան:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՄԵԾ ՇՈԳԵՆԱՒ ՄԸ ԸՆԿՂՄԱՆ.— Սօպրաօն մեծ փոխադրանաւը, որ Ապրիլ 23ին Շանկայէ Անգլիա մեկնեցաւ, 24ի առաւօտուն խիտ մշուշին պատճառաւ խորտակուեցաւ Դունկ—Եինկ չինական կղզւոյն առջև: Թղթատարական պայուսակները Ֆու—Զաու ցամաք հանուեցան անվնաս, և անկից Նաբոլի մեկնող գերմանական շոգենաւի մը յանձնուեցան: Նամակներն Յունիս 1ին Լոնտոն պիտի հասնին: Սօպրաօնի բոլոր խուցերը ջուրով լեցուած են: Նաւաստիք շոգենաւին մէջ են, բայց ուղեւորք ժամանակներով Ֆու—Զաու փոխադրուեցան: Ասդրէա մարտանաւը Շանկայէ օգնութեան ղրկուեցաւ Սօպրաօնի, բայց չի յուսացուիր որ ազատի: Սօպրաօն անցեալ տարի Ապրիլին ծով իջեցուած էր. 7,382 թոնօ տարողութիւն ունէր:

ԱՆՀԱՒԱՏԱՐԻՄ ԿԻՆՆ ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ ՍՊԱՆՆՈՂՆ ԱՆՊԱՐՏ ԱՆՁԱԿՈՒԱԾ.—Անցեալ տարի Նոյ.ին Մ. տը Բօնիֆէլիէ պանդոկի մը միջնայարկին սանդուխին վրայ զարկաւ սպաննեց իր կինը, որուն անհաւատարմութեան մասին կասկած ունէր արդէն և նոյն օրն ալ իր ականջովը լսած էր իր կնոջ սիրաբանութիւններն իր տան փառատան Մ. Լըռուլի հետ: Մէնի եղեռնադատ ատեանն անցեալ օր անպարտ արձակեց զՄ. տը Բօնիֆէլիէ, թէր ու դէմ վկայութիւնները լսելէ և խորհրդակցելէ վերջ: Բօնիֆէլիէ ինք ալ բարոյական մարդ չէ, ինչպէս երևցաւ իր և ուրիշներուն վկայութիւններէն, բայց չէր ներած որ կինն անհաւատարմութեան միջոցներ գիտէր վրէժխնդրութեան պատրուակ: Ընդհանուր դատախազն իր պաշտպանութեան ճառին մէջ ըսաւ թէ «Մ. տը Բօնիֆէլիէի անբարոյականութեան դէպքերը բազմաթիւ են, և դատաւորներն հարկաւ համոզում գոյացուցին այս մասին, այնպէս որ կրնանք ըսել թէ, եթէ Տիկին Բօնիֆէլիէ յանցաւոր էր, Մ. տը Բօնիֆէլիէ իր ըրածներուն հետևանքը կ'քաշէր»: Այս խօսքը ներկաներուն դժգոհութիւն պատճառեց, և ընդհ. դատախազին դէմ բողոքի ձայներ լսուեցան: Նախագահն սպառնաց սրահը պարպել, եթէ դուրսէն ձայները չշարունակուին: Ընդհանուր դատախազն յարեց.—«Բանով մը չարդարանար այս ոճիրը, նոյն իսկ Տիկին Բօնիֆէլիէի յանցանքներն ալ չեն արդարացներ այս ոճիրը: Սրտի ոճիր է այս, պիտի ըսուի, որովհետև հիմակ սկսեր են այս բառը գործածել արդարութեան ընթացքը խափանելու համար: Կ'խնդրեմ որ երդուեալք այս տարափոխիկ ախտէն չվարակուին և օրէնքին իր ոյժը չկորսնցնէ»: Անցեալ օր տարբեր դատի մը մէջ կ'ըսէի.—«Արդար ըլլալու համար պէտք է չափաւոր ըլլալ»: Այսօր կ'ըսեմ.—«Եթէ արդար ըլլալ կ'ուզէք, պէտք է պատժէք»: Պաշտպան փաստաբանին ջատագովականէն ետքը, խորհրդակցութեան սենեակը քաշուեցան երդուեալք, և անպարտ արձակման վճիռ տուին:

ՊՕԹԱ ԵՒ ՔԻՉՆԵՐ.—Անցեալ ամսուն Պօթայի և Քիչնէրի միջև տեղի ունեցած տեսակցութեան միջոցին զուարճալի դէպք մը պատահեր է.—Տեսակցութիւնէն վերջը, երբ երկու զօրավարներն այլ ևս երկարօրէն խօսած էին, Պօթա ուզեց հրաժեշտ առնել.—Եւ հիմա կ'մնայ ինձ քաշուիլ, ըսաւ.—Ո՛չ, յայտարարեց Լորտ Քիչնէր, անօգուտ է աճապարելնիդ, պատրաստ կառախումբ չկայ.—Ո՛չ, պատասխանեց Պօթա, պէտք է երթամ, որովհետև պէտք է անգլիական կառախումբ մը գծէն դուրս հանեմ...: Եւ իրաւ ալ, քանի և չորս ժամ վերջ, Անգլիական կառախումբ մը գծէն դուրս ելաւ Վոստերֆոնդայնի մօտ, Պօթայի հրահանգին համաձայն:

ՊՕԷՐԱԿԱՆ ՆՈՐ ԿՈՐՈՒՍՏՆԵՐԸ.—Հեռագրէ Լորտ Քիչնէր.—Բրեդորիա, Ապրիլ 26.—«Երէկի հեռագրէս ի վեր Պօէրք կորուսին 12 սպաննեալ, 20 վիրաւոր, 47 գերի տուին, 52 հոգի ալ անձնատուր եղան: Ասոնցմէ զատ, անգլիացի տեղակալ Ռէյտ և 20 աւստրալիացի անտառաբնակ զինուորներ (Պուշմէն) երէկ Օլիֆանդ գետին վերև Քօմիսի հանքին հարաւային արևելեան կողմը գերի բռնեցին 41 Պօէր և անոնց Շրէօտըր հրամատարը, գրաւեցին նաև մաքզիմ թնդանօթ մը լաւ վիճակի մէջ, և ձիեր, ջորիներ, վակոններ և մեծաքանակ ռազմամթերք: Տեղակալ Ռէյտի մարդիկը Պօէրները պաշարեցին արշալոյսէն առաջ, և յանկարծ երևան ելնելով շատ մօտէն կրակ ըրին անոնց վրայ: Պօէրք անմիջապէս անձնատուր եղան:»

[illegible] հեռագրուած.—

«Այս առաւօտեան հեռագրիս վրայ պէտք է աւելցնեմ թէ զօրավար Բրիւսներ կ'հեռագրէ Բաարդէպլաչէ թէ չորս Պօէր սպաննուեցան, 182 գերի բռնուեցան: Անգլիացիք գրաւեցին նաև 3000 արջառ, 6000 ոչխար և շատ վակոններ:»

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽՍՏՈՒԹԻՒՆՔ ՕՐԱՆԺԻ ՄԷՋ.—Զինուորական դատարանը Պլէօմֆօնդայնի մէջ սկսաւ խիստ միջոցներ ձեռք առնել Անգլիացւոց դէմ դէշ լեզու գործածողները պատժելու համար: Միչէլ անուն անգլիական հպատակ մը Սէյլան աքսորուեցաւ Անգլիացիներն անուանարկած ըլլալուն համար: Զինուորական իշխանութիւնք ազդարարեցին Պլէօմֆօնդայնի բոլոր բնակչաց թէ պէտք է իրենց տուներուն վրայ տախտակ մը փակցնեն որուն վրայ նշանակուած ըլլան բոլոր անոնց բնակիչներուն անունները:

Ի ԲԱՐԲԵՐԹՈՆ.—Պարքլի—Իստէ կը հեռագրեն թէ Մօլլէնոյի մօտ ուր Պօէրք յաջողեցան կառախումբը գծէն հանել և այրել, Պօէրք կորսնցուցին մէկ սպաննեալ և չորս վիրաւոր, որոց մէջ կ'գտնուի տեղակալ Մէյէրս, ծանրապէս, և Մր. Սաուըր, բնիկ Բրէտօր քաղաքէն, ապստամբ: Պօէրք կորսնցուցին նաև 30 ձի, և մեծաքանակ սպաս (ձիու): Բայց թշնամին յաջողեցաւ գիշերանց փախչիլ, թէև Անգլիացիներէն կ'հալածուէր:

ՄԱՏՆՈՒԹԵԱՆ ԴԱՏԵՐ.—Մօլլէնոյի հուզոյն մէջ վիրաւորեալ Մր. Սաուըրի եղբայրը 12 ամսուան բանտարկութեան դատապարտուեցաւ, իր գաւառին մարդիկն ապստամբութեան գրգռելուն, և տասն յարձակողական և նոյն իսկ անպատուաբեր ճառեր արտասանելուն համար, Պօէրներուն հետ կերած և գինովցած ժամանակ:

ՊՕԷՐՔ ԵՒ ԲՆԻԿՔ.—Սդամսդրդամէ կ'հեռագրեն.—«Մեր Քաֆիր լրտեսներէն երկուքը սոսկալի կերպով սպաննուեցան խումբ մը Պօէրներու կողմէ ի Բլաւքօբ: Ի՛նմանք զանոնք ծառապէս վիրաւորելէ վերջ, դուրս թափեցին մարդոց ուղեղները, երբ անոնք գետնին վրայ փռուած էին: Նոյն խումբը մօտակայ Քաֆիրներուն հիւղակներն ալ այցելելով, անոնցմէ բանի մը բնակարանի տուրք հաւաքեցին: Իրենց ընդդիմացող տղայ մը զարկին սրունքէն:»

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ ՏՈՒԳԱՆՔԻՆ ԱՌԹԻՒ.—Տուգանքի քանակութեանց մասին Հռոմէ հետեւեալ հեռագիրն հաղորդուած է անգլիական թերթերու.—«Բեքինէ պաշտօնական հեռագիր մը կ'յայտարարէ թէ Ռուսիա կ'պահանջէ 170 միլիոն ռուպլ. բաց աստի, Մարտէն սկսեալ ամէն ամիս 2 միլիոն ռուպլ ևս. Գերմանիա՝ 240 միլիոն մարք. բաց աստի, Մայիս 1էն սկսեալ ամէն ամիս 7 միլիոն 500,000 մարք ևս, և 22 միլիոն մարք ալ, եթէ հարկ ըլլայ աշնան դարձեալ զօրք ղրկել Գերմանիայէ՝ հին զօրքերուն տեղ. Ֆրանսա՝ 200 միլիոն ֆր. Ճափոն՝ 4 միլիոն 500,000 անգլ. ոսկի. Իտալիա՝ 70 միլիոն ֆր., բաց աստի, ամէն ամիս Մայիսէն սկսեալ 2 միլիոն 500,000 ֆր. ալ, եթէ աշնան հարկ ըլլայ հիններուն տեղ նոր զօրք ղրկել. Աւստրիա՝ 14 միլիոն քուրօն: Դեսպաններուն կործանման համար իբրև տուգանք, Ֆրանսա կ'պահանջէ 1 միլիոն 700,000 ֆր. Աւստրիա՝ 1 միլիոն 300,000 քուրօն. Իտալիա 2 միլիոն ֆր.: Իտալական տուգանքին չափը գերմանական տուգանքին մէկ—երրորդն է, իտալական նաւային և զինուորական ուժերուն համեմատութեամբ:

ՉԻՆՈՒ տարեկան հասոյթներն են 88 միլիոն դայէլ, իսկ ծախքերը 101 միլիոն դայէլ—13 միլիոնի բաց մը:

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆՆ Ի ԲԵՔԻՆ.—Զինուորէն ազդարարութիւններ փակցուեցան Բեքինի պատերուն վրայ ապրիլ 25ի գիշերը, որք հրաւէր կ'կարդան հայրենասէր Չինացիներուն յառաջիկայ ամսուն 15ին ոտք ելնել և բոլոր օտարականները Բեքինէ դուրս քշել:

ԱՆԳԼԻՈՅ ԳՏԱԾ ԹՆԴԱՆՕԹՆԵՐԸ.—Ինչպէս երէկ գրեցինք, Անգլիացիք Իպքուլի և Շանհայքուանի միջև ի Քայբինկ երկաթի հանեցին 16 Քրուբի թնդանօթ, լաւ վիճակի մէջ, և 67 կառք ռազմամթերք: Առաջին անգամ երկաթի հանուածն էր հնդկական բանակէն բնիկ սպայ մը: Չինացիք այս սպային առաջարկեր են երկու կառք լեցուն արծաթ տալ եթէ չհանէ թնդանօթներն ու ռազմամթերքն և ճաշի անոնց մասին բան մը չըսել իր մեծաւորներուն:

ՖՐԱՆՔԵՐՏԷՐՄԱՆ ԱՐՇԱՒԱԽՈՒՄԲԸ.—Ուեդէրի գործակալը Բեքինէ կը հեռագրէ ապրիլ 26 թուով.—«Այսօր Բեքինի վերադարձայ գերման արշաւախմբին ընկերանալէ վերջ մինչև Հուչաու, տարածեալ այն լեռներուն որք Չինաստանը (Չի—Լի) կը բաժնեն Շանսի մեծ նահանգէն: Հոն հասնելով, տեսնուեցաւ որ չինացի զօրքերը քաշուեր էին Մեծ Պարսպին միւս կողմը: Մանրակրկիտ գործողութեանց հաւանականութիւն չտեսնելով, որոշեցի վերադառնալ: Գերմանական չորս զօրագունդեր կ'գործեն լեռներուն մէջ: Ասոնցմէ մին արագ արագ գնաց դէպ ի Քօքուան կիրճը, յուսալով կտրել Չինացիներուն ճամբան, բայց ժամանակին չհասաւ, որովհետև Չինացիք օր մը առաջ անցած էին անկէց: Գերման զօրավար Ֆօն Լանէլ մտադիր է իր բոլոր բանակը շարժել մինչև Մեծ Պարիսպը: Իր բոլոր զօրքերը գերման թէ ֆրանսացի, կ'յուսան մինչև Ապր. 29ը Բաօ—Դինկ—Ֆու վերադառնալ:»

ՄԱՆԱՖԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

Կ. ՊՈԼԻՍ, Ապր. 18/1 Մայիս

Բամպակի գինը շաբթուս կրկին փոքր ելևէջներով անփոփոխ մնաց: Զինուորեալ այս շփոթ վիճակին միջոցին բամբակի գնոյն հաստատ մնալը այնպէս գուշակել կուտայ թէ մինչև նոր հունձքի ժամանակ անկման հաւանականութիւն չկայ, թէև Զին չկրցաւ այս տարի ապրանք քաշել բայց ուրիշ տեղեր այնչա՛փ խնդրանք ունեցան որ գործարանատէրք միշտ զբաղեալ ըլլալնուն՝ ու չ յանձնառումի խնդիրը միշտ կայ ու կ'մնայ. գաւառներն ևս խնդրանքը անդադար շարունակելուն հրապարակս հասած մանածներն անմիջապէս սպառելով, ապրանքի չգոյութիւնը գինները միշտ վեր պահելու վրայ է. Իսկ այս կացութենէն տեղական գործարանք ևս օգտուեցան թէ՛ խնդրանք ունենալով և թէ գիներնին վեր բռնելով. այս գործարանք քանի տարի է մրցումի հետևանօք վնասի կ'ենթարկուէին, բայց այս տարի կ'յուսացուի որ իրենց հաշուեկշիռը գոհացուցիչ ըլլայ:

[illegible] ՀԵՌԱԳԻՐ [illegible]

ՄԱՆՉԷՍԹԸՐ, Ապր. 18/1 Մայիս

Սբօթ 4 40/64 բէնս

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Գարասի գաւառին Տէֆթէրհանէի Տնօրէն անուանուեցաւ Ռոտոսթոյի Տէֆթէրհանէին նախորդ Տնօրէն Նիյազի էֆ.: Թարսուսի (Ատանա) Նայիպ անուանուեցաւ Պերկամայի նախկին Նայիպ Ապտի էֆ.: Ճիսրի Մուստաֆա—Փաշայի (Էտիրնէ) Նայիպ անուանուեցաւ Մարկըլէճի նախկին Նայիպ Մէհմէտ Էմին էֆ.: Հայրապօլուի (Էտիրնէ) Նայիպ անուանուեցաւ Լուլէբուրկազի նախկին Նայիպ Վէլիէտտին էֆ.:

—Ուլայի Ա. աստիճան տրուեցաւ Քրուբի գործարանին Պոլսոյ ներկայացուցիչներէն Տէվլէդ էֆ.ի: Սանիէի աստիճան՝ Պըրգ—Աղաճի Գայմագամ Բէճալ պէյի. Սալիսէի աստիճան՝ կեսաբացի փաստաբան Համի Յարութիւն էֆ.ի, Ճէրիտէի Շարգիէի խմբագիրներէն Գէորգ էֆ. Զարգեանի, և Գարթալի նախագահ Ատենի անդամ Անաստաս էֆ.ի:

—Իֆթիխարի ականակուռ պատուանշան տրուեցաւ Պուլկարիոյ Օսմ. Քօմիսէր Նէճիպ Մէլհամէ էֆ.ի. Ա. Մէճիտիէ՝ Մալիէի ընդհ. համարակալութեան դիւանի դպր—Տնօրէն Ապտուրրահման էֆ.ի. Բ. Մէճիտիէ Քաղաքապետութեան թղթակցութեան դիւանի դպր—Տնօրէն Մէհմէտ Սայիտ պէյի և Օսար Մամլոյ դիւանին Միմէյյիզներէն Խալիլ Հիլմի պէյի. Գ. Մէճիտիէ՝ նոյն դիւանին Միմէյյիզներէն Քեազիմ պէյի, և Մաարիֆի օսմ. դեսպանատան Ա. քարտուղար Րաշիտ պէյի. Դ. Օսմանիէ՝ Ճէրիտէի Շարգիէի խմբագիրներէն Տիգրան էֆ. Ադամեանի և Աբիկ էֆ. Մուպահեաճեանի. Ե. Մէճիտիէ՝ Պոլսոյ վաճառականներէն Լեւոն էֆ. Աստուրեանի:

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.—Ռուս կառավարութիւնը Ս. Սթանիսլասի Ա. աստիճանը տուաւ կրօնական գործոց վերատեսուչ Զիւէր պէյի: Կայս. Իրատէ մը արտօնեց անոր գործածութիւնը:

ՆՈՐ ԹՆԴԱՆՕԹՆԵՐ.—Կ'յիշուի թէ Վիլհէլմ կայսր կողմէ Վեհ. Սուլթանին նուիրուած նորաձև արագաձգ թնդանօթն Արքունի Թնդանօթարանին յանձնուած և կայս. Իրատէ մը հրամայուած էր որ անոր տեսակէն հրետանի մը ([illegible], որ 6 թնդանօթէ կ'բաղկանայ) կազմուի: Այս թնդանօթներէն միոյն շինութիւնն արդէն բոլորովին աւարտած ըլլալով, Թնդանօթարանն այժմ սկսած է միւսներուն շինութեան:

ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ դաշնագրաց յանձնաժողովն երէկ վերստին գումարուելով Հասան Ֆեհմի փաշայի նախագահութեան տակ, իր խորհրդակցութիւնները շարունակեց:

ՓԱԽՉՈՂ ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՐՔ.—Վերաքննիչ Ատենի Ընդհ. Դատախազութիւնն հետևեալ ձերբակալման հրամանագիրն հանած է.«Ավլոնիացի Իսմայիլ Քէմալ, որ նախ Աթէնք և Եւրոպական ուրիշ երկիրներ փախչելով, ապա Եգիպտոս գացած և յանդգնած է Կայս. կառավարութեան դէմ խռովայոյզ հրատարակութիւններ ընել, Ամբաստանիչ Ատենի կողմէ Պատժական Օրէնքին 54րդ յօդուածին յաւելուածին Ա. պարբերութեան համաձայն իբրև եղեռնագործ ամբաստանուած է և Պատժական Դատավարութեան Օրէնքին մասնաւոր յօդուածներուն համաձայն պիտի դատուի Եղեռնադատ Ատենի առջև: Ուստի սոյն ձերբակալման հրամանագրով կ'հրամայուի բոլոր դատական և ոստիկանական պաշտօնէից, որպէս զի յիշեալը, ո'ւր որ անձնին, ձերբակալեն և Եղեռնադատ Ատենի բանտը յանձնեն»:

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.—Ռուս. դեսպանատան գործակատար Մ. Զէրպաչէվ երէկ Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Մեծ—Եպարքոսին և Արտաքին գործոց նախարարին հետ:

ՇԱՔԱՐԻ ԶՏԱՐԱՆ.— Գերմանիոյ Պրունսվիք քաղաքէն շաքարի գործարանի մը Տնօրէնը՝ Մ. Հէրթէլ Ատանա գացեր է, հոն շաքարի զտարան մը հաստատելու միջոցներն ուսումնասիրելու համար: Մ. Հէրթէլ մասնաւորապէս պիտի քննէ թէ Ատանայի նահանգին հողն յարմա՞ր է ճակնդեղի և շաքարեղէգի մշակութեան:

ԿԵՂԾ ԴՐԱՄՆԵՐ.— Բէօյրիւքի գաւառակին (Գոզան) Բաքատիս գիւղին հերձաքարի ([illegible]) հանքերը շահագործող Մ. Մօրիս նիքէլէ և պղինձէ 40, 20 և 10 փարանոց մանր դրամներ պատրաստելով, հանքագործներուն կուտայ եղեր անոնց պահանջքներուն փոխարէն: Տեղւոյն Գայմագամը նոյն դրամները գրաւելով, Գոզանյի կուսակալութեան ղրկեր է, որ հրաման ըրեր է անմիջապէս արգիլել անոնց շրջաբերութիւնն և հաւաքել զանոնք: Միւս կողմէ նոյն դրամներէն նմոյշներ ղրկուած են Ներքին գործոց նախարարութեան, արքունի փողերանոցին մէջ անոնց բաղադրութիւնը փորձուելու համար:

ՊՈԼՍՈՅ ԳԵՐՄԱՆ ԴԵՍՊԱՆԸ.—Համպուրկէր Նախրիխդէն Գերման թերթը կ'ըսէ թէ Պառօն Մարշալ Ֆօն Պիպէրշդայն կոմս Պիւլովի պիտի յաջորդէ իբրև վարչապետ:

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱՅԷ կ'գրեն.—«Երաշտութեան տրտունջներէ յետոյ, եօթնեակիս մէջ գարնանային զուարթ և բարեբեր անձրևներ առատօրէն տեղալով ընդհանուր գոհութիւն պատճառեցին, և վարուցանը, որ խանձելու, չորնալու երես բռնած կ'թուէր, կենդանացաւ, ուռճացաւ և արդիւնք կ'յուսադրէ:

«—Եօթնեակիս մէջ գաղթականաց խումբեր եկան: Դեռ քանի մը օր առաջ միայն [illegible] մասնաւոր շոգենաւով գրեթէ 300 ընտանիք, ըստ երևոյթին բաւական բարեկեցիկ, գիշերայն հասած և քաղաքիս մէջ երկաթուղւոյ երկայնութեամբ ծառուղին գրաւած էին, որոնցմէ մանուկներէ սկսեալ ամէն հասակէ, իրենց բոլոր տնային կահկարասիներով: Ամենքն ալ երկաթուղիով փոխադրուեցան Փոքր Ասիոյ ներսերը, Գազաստիա, Գոնիա, Բէօյթալիա, ևն.:

«—Կ'ցաւիմ յոյժ, բայց ակամայ ըսելու պարտաւոր եմ թէ՝ քաղաքիս շրջակայ գիւղերուն մէջ աղտոտ բարքերու տգեղ երևոյթներ ցոյց կուտան մերայինք:— Անցեալները Պարտիզակի մէջ նորաշէն շերամատունէ մը 20 օխայի մօտ գամ, մի քանի բահ ու բրիչ, նաև 20—30 օխանոց ներկարարի յատուկ պղինձ խալկին մը գողցեր են նոյն գիւղէն Մանուկ, Յակոբ և Զավէնի Կարապետի որդի Գրիգոր անուն ձրիապաններ: Գողօններն Աստաքազար փոխադրելու և ծախելու յանձն առեր է իրենց արհեստակից Նազար օղլու Կարապետ: Գիշերայն Չէփնի գիւղն հասնելով, սրճարանի մը մէջ կ'գիշերեն: Շերամատան և խալկինին տէրը՝ Պարտիզակցի ներկարար Նշան՝ ուշ կ'իմանայ գողութիւնը: Չէփնիցիներէն տեղեկութիւն կ'առնէ և կ'հետապնդէ գողերը: Սպանճա հասնելուն կ'իմանայ թէ գողերն արդէն գողօնները ծախած և Աստաքազարէ ետ դառնալու միջոցին ձերբակալուած են Տէրպէնտի մէջ, ուրկէ քաղաքիս բանտը փոխադրուած են թէ՛ գողերն և թէ փոխադրող ձրիապանը:

«—Կ'լսենք թէ Պարտիզակի պաշտօնատունը, Հանրային Պարտուց Վարչութեան և Քաղաքապետութեան պաշտօնատուներն ի մօտոյ պիտի վերաշինուին հասարակութեան կողմէ: Շէնքերը քարուկիր պիտի ըլլան և մասնաւորներու չպիտի պատկանին, այլ տեղւոյն Հայ հասարակութեան կալուած պիտի մնան և հասոյթը վարժարանաց և այլ հանրօգուտ հաստատութեանց պիտի յատկացուի:»

ՅՈՒՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.—Յունաց Պատրիարքական ընտրութիւնը մօտալուտ ըլլալու է որ, կ'ըսէ Սէրվէդ, Մ. Բոլ Սդէֆանովիչ սկսած է իր պարբերական այցելութիւնները, զորս չի թերանար տալու Պատրիարքարանի ժողովներու անդամոց, ամէն անգամ որ Պատրիարքական աթոռը թափուր մնայ: Յայտնի է այն մասնաւոր ազդեցութիւն զոր Մ. Սթէֆանովիչ ի գործ կ'դնէ Պատրիարքարանի ժողովոց անդամներուն վրայ, թէև ինք ոչ մէկուն անդամ է: Այս տեսակէտով պէտք է ի նկատ առնել իր նախապատուութիւնն ի նպաստ այս կամ այն ընտրելիին: Եւ ակներև է թէ Մ. Բոլ Սդէֆանովիչ հակառակ է նախկին Պատրիարք Տ. Եօաքիմի վերընտրութեան:

—Ռուս դեսպանատան գործակատար Մ. Զէրպաչէվ նախընթաց օր այցելութիւն տուաւ պատրիարքական տեղապահ Տ. Նաթանայէլի, ինչպէս նաև նախորդ պատրիարք Տ. Կոստանդինի Ե.ի:

—Յունաց Պատրիարքական Տեղապահ Տ. Նաթանայէլ երէկ Բերա երթալով, փոխադարձ այցելութիւն տուաւ մեծահարուստ սեղանաւոր Մ. Բոլ Սթէֆանովիչի:

—Յունաց Պատրիարքարանի Սինոդն իր երէկի նիստին մէջ որոշեց ազդարարել բոլոր Մետրապոլիտներուն, որ Հէյպէլիի աստուածաբանական վարժարանին յատկացեալ հասոյթներուն առաքումը փութացնեն:

ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ.—Սելանիկէ կը գրեն թէ Մօիզ Նահմիաս անուն հրեայ մանրավաճառ մը, երբ Քէչէնիքէ կ'երթար կով գնելու, Ապրիլ 25ին աւազակախմբի մը կողմէ լեռը տարուեր է Քէչէնիքէի շրջակաները: Կիր. առաւօտ գիւղացի մը նամակ մը տարեր է Սելանիկ, որով Մօիզ Նահմիաս Հրէից Րաբունապետին կ'իմացնէր թէ աւազակները 4000 ոսկի փրկանք կ'պահանջեն զինքն ազատ արձակելու համար: Նոյն օրը, միջօրէէն առաջ, ոստիկան—զինուորներու հրամատարը, հօր ջոկատի մը գլուխն անցած, առևանգեալին եղբօրը հետ ճամբայ ելեր է աւազակները հալածելու:

ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ.—Եւրոպական հրապարակներուն վրայ խաւուէին գինն 2 ֆր. բարձրացաւ:

ԺԱՆՏԱԽՏ.—Պասրայի մէջ ժանտախտէ վարակուած երկու անձերէն մին մեռաւ: Աւելի օրը նոր դէպք մը ևս պատահած է:

—Պուլկարիոյ կառավարութիւնը Տրապիզոնէ գացողներուն դէմ դրած զգուշական տնօրինութիւնները դադրեցուց:

ՏԻԱՐՊԷՔԻՐԻ Տէֆթէրտարին հարցուցած է ելմտական նախարարութեան թէ պէ՞տք է ոչխարի տուրք առնել այն 1700 ոչխարներուն համար, զորս Խալէճան Աշիրէթն յափշտակած և չորս ամիս իր ձեռքը պահած էր: Այդ ոչխարներուն տէրերը, որք դեռ անոնց 380 հատը ձեռք չեն կրցած անցունել, կ'առարկեն թէ 4 ամիս ո և է հա-

սոյթ չեն առած իրենց ոչխարներէն, և հետևապէս իրենց համար զրկանք մ'է ոչխարի տուրք վճարել։

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱՅ բանտէն 11 Թիապարտներ երէկ Պոլսոյ կ'եդր. բանտը փոխադրուեցան ընդ հսկողութեամբ, ուր պիտի կրեն իրենց պատիժը։

ԻՍԼԱՄ ՈՒԽՏԱՒՈՐՔ. — Ապտուլ-Գատըր շոգենաւը, բազմաթիւ ուխտաւորներով, երէկ իրիկուն Դարդանէլէ անցած ըլլալով, այս առաւօտ մայրաքաղաքս հասաւ։ Նոյն շոգենաւին մէջ կ'գտնուէր Սուրրէի Հիւմայունի վերատեսուչ Հաճի Աքիֆ պէյ, որ արքունի «Զիւնէդ» շոգենաւով ցամաք ելաւ և ուղղակի Կայս. Պալատ գնաց։ Ուխտաւորք մի առ մի քննուեցան Առողջապահական Վարչութեան բժիշկներուն կողմէ, և ապա արտօնուեցան ցամաք ելնելու։

ՌԷԺԻԻ Վարչութիւնն իր գործարաններուն մէջ աշխատող բանուորներէն 50—60 հոգի արձակեր է, աւարտելով թէ գործ չկայ։

ՍԱՄԱԹԻԱՅ հրդեհին առթիւ ձերբակալուած Պասմաճը Սահեփան աղայի որդին եւս, Յակոբ, երէկ ոստիկանութեան կողմէ ձերբակալուեցաւ իբրև կասկածելի։

ԸՆԴՀԱՐՈՒՄ.—Անգլիական «Սարակոսա» շոգենաւը, որ երէկ իրիկուն ուշ ատեն մաքսատան առջևէն մեկնած էր Իզմիրի ճամբով Լոնտոն երթալու, ռուսական «Նիքոլա» շոգենաւին վրայ ինկաւ։ Անգլիական շոգենաւը գլխէն և ռուսական շոգենաւը ետևի կողմէն մէկ մէկ քիչ վնասուեցան։ Այսու հանդերձ, Սարակոսա կրցաւ իր ճամբան շարունակել։

ՄԱՐԳԱՐԻՏԻ ՈՐՍՈՐԴՈՒԹԻՒՆ.—Գերման ակադամակոր Մ. Մաքս Շուլէր Կայս. կառավարութենէն մենաշնորհ կ'խնդրէ Պարսից ծոցին մէջ մարգարիտ որսարանները շահագործելու։ Այս որսարաններ իրենց Թերի շահագործութեան պատճառաւ, ցարդ չնչին հասոյթ մը միայն կուտային։ Խնդրարկուն զանոնք գիտական նոր մեթոտներու համաձայն պիտի կազմակերպէ, և հանուած մարգարիտներուն երրորդ մասը Կայս. Կառավարութեան պիտի տայ։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ընդհ. հիւպատոսն երէկ Գաարիէլի պատմական մկկին այցելեց։

ՄՈՒՀԱՐՐԷՄԻ 10րդ օրն ըլլալով երէկ, Կայս. հրամանաւ, աշուրէ բաժնուեցաւ Պոլսոյ բոլոր օսմ. զինուորներուն։

ՄԱՔՍԱՅԻՆ Վերատեսչութիւնն որոշեց քննիչ մը ղրկել Իզմիր, տեղւոյն մաքսատան մեթերանոցներուն գործառնութիւնները քննելու համար։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ նախարարութիւնը ծանոյց Մաքսային Վերատեսչութեան թէ Մեծավանն Ռէժիի անուան եկած հակերուն համար շոգենաւային ընկերութեանց կողմէ տրուած օրտինոներուն վրայ ևս պէտք է 40 փրնոց գաղթականական դրոշմ փակցնել, ինչպէս արդէն կ'փակցուի վաճառականական հակերուն համար տրուած օրտինոներուն վրայ։

ԹԱՐԱՆՏԻՆԱՆ ՎԵՐՅԱՄ.— Առողջապահական Բարձր. Խորհուրդն իր երէկուան նստին մէջ որոշեց դադրեցնել Աղէքսանդրիոյ արտածութեանց դէմ դրուած 48 ժամուան քարանթինան, և անոր տեղ բժշկական պարզ քննութիւն հաստատեց։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ Խափուլութեան և Ամերիկայի միջև Թղթատարական պայմանագրութիւն մը կնքուած է, որոյ մէկ վաւերացեալ օրինակն հաղորդուեցաւ Բ. Դրան։

ՍԵԼԱՆԻԿԷ կ'գրեն թէ մէկ երկու ամսէ ի վեր տիրող երաշտութիւնն եթէ շարունակէ, կ'վախցուի որ նահանգին հունձքը փճանայ։

ԵՒՐՈՊԱՅԷ եկած պատրաստ դեղերը, ինչպէս յայտնի է, մաքսատան տարրալուծարանին մէջ կ'քննուին, և եթէ հանրային առողջութեան անվնաս նկատուին, շիշերուն վրայ պիտակներ կ'փակցուին յայտարարող թէ քննուած և անվնաս նկատուած են։ Սակայն այս պիտակներ քիչ ժամանակ միջին կը Թափին սոսինձին լաւ չըլլալուն համար, և կարգ մը խաբեբաներ զանոնք ձեռք անցունելով, Թուրքիոյ մէջ գաղտագողի պատրաստուած կեղծ դեղերու վրայ կ'փակցնեն։ Մաքսային Վերատեսչութիւնը, առողջապահական վարչութեան դիտողութեանց վրայ, որոշեց նոյն պիտակներուն սօսինձը մաքսատան տարրալուծարանին մէջ իսկ պատրաստել, որուն համար ամսական 150 ղշ.ի ծախք մ'ընելու արտօնութիւն խնդրեց Բ. Դռնէն։

ՀՐԴԵՀ.—Երէկ գիշեր ժամ 5ին միջոցները, ի Խասգիւղ, Գալայճը—Պաշճէ, իտալական հպատակ և կոլուծատէր Իլիա Խազանի փայտաշէն տունէն հրդեհ ծագելով, հակառակ անմիջական օգնութեանց, ծաւալեցաւ և 14 տուն և 4 խանութ հրոյ ճարակ եղան։ Այն տունն, ուսկից հրդեհը ծագեցաւ, ապահովագրուած չէր։ Հրդեհին վայրը փութացած էին Բերայի կառավարիչ Համտի պէյ և ծովային զինուորական Ջրանկրաց խումբերու հրամատար Ֆէրիտ Մէհմէտ փաշա, որք ոգի ի բռին աշխատեցան և Թող չտուին որ աղէտքն աւելի տարածուի։

—Նոյնպէս երէկ գիշեր, ժամ 7ին միջոցները, Գում—Գափու, Թաւշան—Թաշի, Տրամայի նախկին կառավարիչ Իզզէթ պէյի ապարանքին խոհանոցը, որ պարտէզին մէջ կ'գտնուէր, բռնկելով այրեցաւ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

ՎԻՃԱԿԱՑՈՅՑ ԳԱՒԱՌԱՅԻՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԴՊՐՈՑԱՑ

Ստացանք Ուսումն. Խորհրդոյ հրատարակած այս Տետրակը, որ կ'պարունակէ գաւառական 33 տարբեր Վիճակներէ եկած դպրոցական Վիճակացոյցները։ 27 ուրիշ վիճակացոյցներ պարունակող երկրորդ տետրակ մ'ալ պիտի հրատարակուի ի մօտոյ։ Այս 33 Վիճակներ երկրին ամէն կողմերէն ալ առնուած են, առանց մասնաւոր շրջանակ մը գծուելու, Ռոտոսդոյէ և Ազր. Պոլսէ մինչև Իգտիր, և Նիկոմիդիայէ մինչև Աղերդ, և Թէպէտ Կարինի, Զէյթունի, Եդեսիոյ Վիճակացոյցները կան, Վանի, Մշոյ, Բաղէշի, ևն. դպրոցական Վիճակացոյցներն երկրորդ տետրակին թողուած են։ Ներկայ տետրակին պարունակած 33 Վիճակներուն դպրոցները 478 հատ են, և աշակերտներուն Թիւը ցուցուած է 38 հազար 274 մանչ և 15 հազար 640 աղջիկ, որոց կրթական հոգն յանձնուած է 1,005 ուսուցչի և 398 վարժուհիի. ամսական ծախք հաշուուած է 236 հազար 643 ղրշ.։ Դպրոցներու շատութեան կարգաւ առաջին կ'հանդիսանայ Տրապիզոն, 47 դպրոցով, ուր կան 2,184 մանչ և 718 աղջիկ, երկրորդն է Կեսարիոյ Վիճակը, որ 42 դպրոց կը կ'ցուցնէ, 3,795 աշակերտով և 1,140 աշակերտուհիով, մինչ ուսանողներուն շատութեան կարգաւ առաջին կ'ըլլայ Նիկոմիդիոյ Վիճակը, 38 դպրոցի մէջ 5,404 մանչ և 3,103 աղջիկ պատսպարելով։ Իզմիրի Վիճակին 27 դպրոցներուն մէջ կան 1,640 մանչ և 1,295 աղջիկ և 27ական դպրոց ցոյց կուտան Շապին—Գարահիսար, Խարբերդ, Ճանիկ, Կարին և Բղի, իրենց գիւղային դպրոցներն ալ հաշուի դնելով ի հարկէ։ Բայց գաւառային օտար դպրոցներու աշակերտներն ընդհանուր ցուցակին մէջ չդնելով, այս վիճակագրութիւնը պատրաստողներ պակաս ցուցած են գաւառային Հայ ուսանողութեան բուն Թիւը։ Այս մասին զատ ծանօթութիւններ տրուած են, բայց անոնք ալ շատ Թերի են։ Օրինակի համար, Մարզուանի Ամերիկացիներուն քով ուսանող Հայ աշակերտաց Թիւը ձեռք չեն բերած, մինչ գաւառային հաստատութեանց մէջ հիմա շատ կարևոր տեղ մը բռնած են Մարզուանի Ամերիկեան Քոլէճն և Որբանոցը, և այս մասին քիչ մը աւելի մանրակրկիտ տեղեկութիւն կրնար քաղուիլ, աւելի կատարեալ պատկեր մը ներկայացնելու համար գաւառներու դպրոցական սերունդին կրթական միջավայրերուն վրայ։ Նիկոմիդիոյ ընդարձակ Վիճակին վրայ խօսած ատեն, որոյ մասին տեղեկութիւն քաղելն այնքան դիւրին էր, բան մը չեն ըսած նոյն Վիճակին բողոքական և կաթոլիկ վարժարաններն յաճախող Հայ տղոց վրայ, և սակայն միայն Պարտիզակ բաւական էր որ իր համազգային կրթական վիճակացոյցն յօրինելու պէտքն զգային այս Տետրակին հեղինակները։ Փոխանակ այսպիսի անհրաժեշտ տեղեկութեան մը, Ծանօթութեան բաժնին մէջ գրուեր է միայն Թէ Նիկոմիդիոյ Վիճակին կալուածները Գեր. Առաջնորդ Սրբազանին նախաձեռնութեամբն և օժանդակութեամբը շինուած են, իբր Թէ այս կրթական Վիճակացոյցին նպատակն ըլլար ազգային կալուածներուն շինութեան սխալ պատմութիւնը գրել։ Մեք կ'ենթադրենք Թէ Նիկոմիդիոյ Վիճակին մէջ գոնէ 500 Հայ տղաք տարբեր դաւանութեանց դպրոցները կ'յաճախեն։

Բէօթահիոյ Ազգ. վարժարանն յաճախող 208 տղաքներէն 17ն Հայ-հռոմէական են։ Այս երևոյթ, դժբախտաբար, շատ ցանցառ է մեր կրթական վիճակին մէջ։ Մեր դպրոցները սակայն բաւական ձգողական ոյժ պէտք էր ունենային տարբեր դաւանութենէ Հայ տղաքն ալ իրենց քաշելու, ինչպէս Հայ տղաք կ'յաճախեն բողոքական և կաթոլիկ դպրոցներ։

Ներքին գաւառներու կարգ մը դպրոցներու համար (մանաւանդ գիւղերու մէջ) նշանակուած է որ գոց կը մնան, դասագրքի բացարձակ չգոյութեան պատճառաւ։ Բայց գոնէ այս պէտքը Պոլիս աւելի կանոնաւորապէս կարող էր հոգալ։ Հարկաւ ամէն վաճառական կամ յանձնակատար «ծրարը պզտիկ էր» ըսելով, գիրքերն իր գրասենեկին մէջ չի պահեր։

Ուսումն. Խորհրդոյ այս հրատարակութեանց մէջ, աշակերտ և ուսանող հոմանիշ գործածուած են, և առհասարակ ծաղկոցներուն անգամ վարժարան ըսուած է, և ո՛ և է խտիր դրուած չէ աշակերտ և ուսանող բառերուն մէջ։ Ըստ մեզ, կարելի է այլ ևս որոշել և յատկացնել այս զանազան բառերուն իմաստը։ Գործածութիւնը կ'Թոյլատրէ որ անհրաժեշտ երանգ մը դնենք անոնց կիրառութեան մէջ։ Մեր մասին կ'կարծենք Թէ ուսանող այսօր կ'պատշաճի étudiantի և միջնակարգ ու բարձրագոյն հաստատութեանց հետևողներուն պէտք է ըսուի, և աշակերտ élèveն է, առհասարակ նախակրթարաններու հետևողաց համար ըսուած։ Կ'կարծենք նաև Թէ դպրոց ընդհանուր բառ մը պէտք է ըլլայ, և վարժարան վերապահուի տարրական նախակրթարանէ վեր կարգի հաստատութեան մը։

Յիշեալ 33 Վիճակներուն մէջ դպրոց յաճախող Հայ տղոց ամբողջ Թիւը գտնելու համար, գումարեցինք Վիճակացոյցին ծանօթութեանց մէջ դրուած Թիւերն օտար դպրոց յաճախող Հայ տղոց վրայ, և գտանք 5,780, քանի մը պակասներ մեր կողմէ լրացնելով, մեր տեղեկութեանց համեմատ։ Այս Թիւէն զատ, պէտք է Վիճակացոյցին նշանակած Թիւերուն վրայ գումարենք 310 Հայ տղաքն որք Վանքերու և Որբանոցներու մէջ են, որք իբրև դպրոց չեն նշանակուած, և կ'գտնենք հաւագումար 60 հազար։ Պոլսոյ դպրոցներուն աշակերտներն ալ հաշուի դնելով, կ'գտնենք որ Ուսումն. Խորհուրդը մինչև հիմա մօտ 68 հազար (երկու սեռէ) ուսանողներու հաշիւ մը տուած է իր կրկին հրատարակութեամբ։

Վերջապէս, գաւառացի աշակերտաց մէջ աղջիկներն ընդհանուրին 100էն 29 են, իսկ Պոլսոյ աշակերտաց մէջ աղջիկներն 100էն 41.23 են, որ կ'ցուցնէ իգական սեռին կրթութեան տակաւին ո'րչափ ետ մնացած ըլլալը գաւառաց ամբողջութեանը մէջ, միջին հաշուով։

Ս. Պատրիարքն Երէկ Բ. Դուռն երթալով, տեսակցեցաւ Մեծ—Եպարքոս Բարձր. Խալիլ Րիֆաթ փաշայի հետ։

Ն. Սրբազնութիւն յետոյ Ատլիյէի պաշտօնատունն երթալով, տեսակցեցաւ Դատական նախարար Բարձր. Ապտիւրրահման փաշայի հետ։

— Կրօնական Ժողովն իր երէկուան նստին մէջ երկու ամուսնութիւններ լուծեց, մին Բալուցի Մանուկ Գրիգորեանի, որուն բնական վիճակին վրայ Բալուի առաջն. տեղապահին և գաւառային Կրօնական Ժողովոյ կողմէ ղրկուած տեղեկագիրներ կ'հաստատէին Թէ յիշեալ Մանուկ իր ամուսնական պարտականութեանց էական մասին մէջ կ'Թերանայ, և կնոջ կուսութիւնը բժիշկներու և դայեակներու վկայութեամբ կ'հաստատուի, մանաւանդ որ կինն 7—8 տարիներէ ի վեր համբաւ կեանքով և անտրտունջ համակերպութեամբ համբերած է։ Ուստի որոշեց պսակը չեղեալ նկատել և արտօնեց կինն ուրիշի հետ ամուսնանալու։ Նոյնպէս Պալըքէսիրի առաջնորդական տեղապահ Տ. Թաթուլ վարդապետ Մարիամ Թէլէկրաֆճեանի կուսութեան բժշկական վկայագիրը ղրկած էր։ Ժողովն այդ տեղեկագրէն հասու ըլլալով որ ամուսինը Թերացած է իր ամուսնական էական պայմաններուն մէջ և կինը տարիներէ ի վեր անտրտունջ համակերպած է իր այդ վիճակին, որոշեց այդ պսակն ալ չեղեալ նկատել և արտօնել կինն ուրիշի մը հետ ամուսնանալու։

** Պրուսայի Հայ—հռոմէականաց Առաջն. Ճամճեան եպիսկ., ի պատասխանի Էմմանուէլ Վ.ի գրոյն, բացատրութիւններ տուած էր կրօնական Ժողովին. սակայն խնդիրն աւելի լուսաբանելու համար հարկ դատուեցաւ յանձնարարել Արմաշու Փոխ—Վանահայր Տ. Եղիշէ եպիսկոպոսի, որ Պոլիս ղրկէ Էմմանուէլ Վ.ը, իր պարտուց մասին բերանացի բացատրութիւններ տալու համար։

** Մշոյ Ս. Կարապետի վանուց միաբաններէն երկու սարկաւագներ խնդրած էին որ իրենց վարդապետ ըլլալուն արտօնութիւն տրուի։ Ժողովը նկատելով որ արդէն վանքն ալ պէտք ունի վարդապետի, ընդունեց անոնց խնդրանքը, բայց ձեռնադրութեան արտօնութիւնն յետաձգեց, մինչև որ վիճակին տեղապահ մը ընտրուի։

** Երզնկայի Առաջնորդ Դանիէլ Վ. հեռագրով մը կ'յայտնէր Թէ՝ տեղւոյն Ժողովները կազմակերպած և տեղեկագրերը ղրկած է. ուստի կ'խնդրէ որ իրեն արտօնութիւն տրուի երեք ամսոյ արձակուրդով Պոլիս գալու։ Որոշուեցաւ սպասել մինչև որ Նորակազմ Ժողովներու տեղեկագրերը Պատրիարքարան համնին։

** Գատըգիւղի քահանայք և Թաղ. Խորհուրդն եկեղեցւոյն մէջ առժամապէս պաշտօնավարող Վարդան քահանան միայուն քահանայ կարգելու հրաման խնդրած էին։ Ժողովն հաւանեցաւ։

** Գասթէմոնիի Աստուածատուր քահանան և Թաղ. Խորհուրդը կ'յայտնեն Թէ՝ Ներսիսեան Աւետիս, որ Կեսարիոյ Ս. Դանիէլի վանուց Վանահայր Տ. Ստեփաննոս եպսկ.էն քահանայ ձեռնադրուած էր, Գասթէմոնի գացած է քահանայագործելու համար, բայց իրենք չեն ընդունիր Վիճակին մէջ և հետևաբար անոր հեռացումը կը խնդրեն։ Որոշուեցաւ յանձնարարել Աստուածատուր քահանայի չԹոյլատրել յիշեալ Ներսիսեանի պաշտօնավարութիւնը։

** Դատաստանական Խորհուրդը Ջաքէոս Գազանճեանի և կնոջ՝ Աղնիւ Գարագաշեանի ամուսնական խնդրոյն տեղեկագիրը Կրօն. Ժողովոյ ղրկած էր, որ նկատողութեան առաւ և յանձնեց Բ. Ատենապետ Տ. Վահրամ Եպս.ի ի քննութիւն և ի տեղեկագրութիւն։

** Ֆիլիպէի Այցելու Հայր. Բարթողիմէոս Վ., Ասատէթ Թորգոմեանի նիւթական անյնամ վիճակը նկարագրելով, անօրէնութիւն մը կ'խնդրէր։ Որոշուեցաւ յանձնարարել Բարթողիմէոս Վ.ի այդ կնոջ մասին պարտ ու պատշաճ կարգադրութիւնն ընել։

** Մշոյ Առաջն. Փոխանորդ Յովհաննէս Վ. հեռագրաւ Սբբահամ Տ. Գալուստեանի քահանայ ձեռնադրու-
Թեան արտօնութիւն կ'խնդրէր։ Ժողովը որոշեց յանձնարարել Կտուց Անապատի Վանահայր Տ. Յովսէփ Եպսկ.ի, յիշեալ ընծայացուն ժամանակ մը վանքին մէջ կրօնական ուսմամբ պարապելու համար պահելէ վերջ, եթէ անձնական արժանաւորութիւնն ստուգէ, ձեռնադրէ քահանայ։

** Զարասանճագի տեղապահը կը խնդրէր որ Մեծկերտի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ աւելորդ արծաթեղէնները ծախուելով, գոյացած արդիւնքը վարժարանին պէտքերուն գործածուի։ Որոշուեցաւ յանձնարարել Մակար Վ.ի որ եկեղեցւոյ նուիրական անօթները զգուշութեամբ պահէ ու պահպանէ։

** Մարզուանի, Բէօրրիւի, Պօյապատի և Գասթէմոնիի ազգայնոց կողմէ «պաշլըխ»ի սովորութեան բարձման մասին, Կեդր. Վարչութեան մատուցուած խնդրանքը և գանգատները նկատողութեան առնուելով որոշուեցաւ այդ խնդրոյն կարգադրութիւնը յանձնել գաւառներու Առաջնորդաց ուշադրութեան։

— Կրօնական Ժողովոյ երէկուան նստին մէջ կարդացուեցաւ դիւանապետ Փէհլիվանեան Տ. Խորէն Ա. քահանային մէկ գիրը, որ կ'յայտնէր Թէ ելմտից տեսչութեան կողմէ իրեն եղած ազդարարութեան մը համաձայն իր ամսականը կէս առ կէս զեղչուած էր, և Թէ մինչ ինք իր հիւանդագին վիճակին մէջ բացարձակ նպաստի կ'կարօտի, այսպիսի անօրինութիւն մը ո՛րքան յուսահատութեան կ'մատնէ զինք։ Ժողովն նկատելով որ կ'գտնուին եկեղեցականներ, որք յանձն կ'առնեն առանց վարձատրութեան դիւանապետի պաշտօն վարել, և Թէ միւս կողմէ Տ. Խորէն Ա. քհ.ի վիճակն անձուկ է իր և աղջկան հիւանդութեան պատճառաւ, որոշեց յանձնարարել ելմտից տեսչութեան որ դիւանապետի ամսականն ամբողջովին վճարուի յիշեալ Աւագ քահանային։

—Նպաստից Յանձնաժողովը գումարեցաւ երէկ Ս. Պատրիարքին նախագահութեամբ։ Յակոբեան Յովհաննէս էֆ. 900 ետրտա ասուի, 10,000 ղրուշ արժողութեամբ, նուիրած էր յանուն որբոց։ Յանձնաժողովը նկատելով որ Որբանոցներու մէջ պատսպարուած որբերու հագուստներն արդէն կ'հոգացուին, որոշեց զայնս յատկացնել որբանոցներէ դուրս գտնուած աղքատիկ որբերու, և որպէս զի զեղծումներ չպատահին, յարմար տեսաւ որ Պոլսոյ մէջ 5—6 չափի վրայ զգեստներ շինուին ու այնպէս ղրկուին գաւառները։

** Բաղէշի և Վանայ մէջտեղը գտնուած Կարկառ գիւղի ազգայնոց ամենակարօտ վիճակը նկատողութեան առնելով, որոշեց 30 ոսկի ղրկել Բաղէշի առաջն. տեղապահին, նոյն գիւղացիներուն լծկան կենդանի և սերմացու հայթայթելու համար։

** Մալաթիայի Որբանոցի խաղախորդարանին մէջ պատրաստուած կովլի, այծի, ոչխարի մորթերու նմոյշներ ղրկուած էին Պատրիարքարան։ Յանձնաժողովն այդ նմոյշներուն մեծ յաջողութեամբ պատրաստուած ըլլալը քննելով, իր գոհունակութիւնն յայտնեց, և որոշեց արհեստներու զարգացումը քաջալերելու համար հարկ եղած միջոցը տալ։

—Զատկի առթիւ Վեհ. Սուլթանի կողմէ յանուն որբոց եղած դրամական շնորհէն որոշուած է զգեստ շինել Սամաթիոյ Թաղէն 10 տղու, Խասգիւղի՝ 10, Գումգաբու և Կէտիկ—Փաշայի 15, Բերայի՝ 15, Գալաթ—Քարակէօմրիւքի՝ 10։

—Նպաստից յանձնաժողովոյ երէկուան նստին մէջ կարդացուեցաւ Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան մէկ գիրը, որով կ'խնդրէր որ Կայս. շնորհէն մաս մը դրամ ալ Հիւանդանոցի որբերուն յատկացուի։ Յանձնաժողովը մերժեց այդ առաջարկութիւնը։

—Հայ—հռոմէականաց Կ. Պատրիարք Տ. Էմմանուէլեան Սրբազան երէկ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Կրթական նախարար Զիւհտի փաշայի հետ։

—Հալէպէ կ'գրեն մեզ.— «Առաջնորդական Տեղապահ Տ. Հրանտ Ծ. Վ. Կարօեան մեկնեցաւ Սիս, փոխանորդ կարգելով Տ. Մեսրովպ ծերունազարդ Աւագ քահանան, Նախկին փոխանորդը։ Յուսով ենք Թէ Կաթող. Տեղապահ Սրբազանը Պատրիարքարանի ուշադրութիւնն հրաւիրելով սոյն կէտին վրայ, պիտի չի յապաղեցնէ պաշտօնական վաւերաթուղթերը ձեռք բերել և ժամ առաջ ղրկել զինքը։

«—Ապրիլ 8, Նոր Կիւրակէ, կատարուեցաւ Ներսէսեան վարժարանիս տարեկան հանդէսը շքեղութեամբ և երկսեռ խուռն բազմութեան մը ներկայութեան։ Գաւնիկ էֆ. Գույումճեան որ օրական մի քանի ժամ կ'զոհէ վարժարանիս Հոգաբարձութեան եւ կալուածոց մատակարարութեան, մեծ փայլ մը տուած էր հանդէսին։ Արձակուած աշակերտաց մասնաւոր արտասանութիւններ փայլուն արտայայտութեամբ մը ծափահարուեցան։ Վարժարանիս ուսուցիչներէն Պ. Յովհ. Տէր Ղևոնդեան դաստիարակութեան վրայ բանախօսութեամբ մը վերջացուց հանդէսը և Նորին Կայսերական Վեհափառութեան համար զոհաբանական աղօթքը կատարեց Տ. Ղևոնդ Հայր տաճկերէն։ Հասոյթ հանգանակութեան 625 ղրշ.։

«— Ս. Կիլիկեան Որդիք եւ ընկերութեան գործակատար Յովհաննէս էֆ. Թիւրապեան, որ վարժարանիս բարեկարգութեան գործին մէջ մեծ բաժին ունեցած է, Գերմանական հիւպատոսարանի պաշտօնակալ Թարգման անուանուեցաւ։»

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ՊԵՐԼԻՆ 30 Ապրիլ. — Նացիօնալ Ցայթունկ ստոյգ աղբիւրէ կ'իմանայ Թէ բոլորովին անհիմն է այն ենԹադրութիւն Թէ Ֆրանսական զօրքերը չեն մասնակցած Չինացի զօրավար Լիուի դէմ մղուած կռիւներուն։ Կ'յարէ Թէ Ֆրանսայիք ուշ հասած ըլլալով, դաշնակից զօրաց կողերը պաշտպանելու ձեռնարկած էին։

ԲԵՔԻՆ, 30 Ապրիլ.— Դաշնակից զօրաց հրամատարները խորհրդակցութիւն մը ունենալով, որոշեցին հաղորդել Տէրութեանց դեսպաններուն Թէ գրաւման բանակին զօրքերը ետ կանչելու մասին կարգադրութիւնն այն ատեն միայն կրնայ գործադրուիլ երբ օտար դեսպանք որոշեն Չինու վճարելիք պատերազմական տուգանքին քանակութիւնը, և Չինաստան ալ յայտարարէ Թէ պատրաստ է այդ գումարը վճարել։

ԲԵՆԴԵՐՍՊՈՒՐԿ, 30 Ապրիլ.—Նովոյէ Վրէմիա Մ. Տէլքասէի մեկնելուն վրայ խօսելով, կ'յայտարարէ Թէ Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարարին այս այցելութիւնը պիտի ամրացնէ Ֆրանսայի և Ռուսիոյ միջև ո և է Թիւրիմացութեան զրոյցները։ Ֆրանքօռուս զինակցութիւնը կ'հանգչի ոչ միայն քաղաքական, այլ և տնտեսական հիմերու վրայ։

ՏԵՍԱՌԻ, 30 Ապրիլ.— Անալդի դուքսն այս առաւօտ նուաղում մը ունեցաւ։ Սակայն իրիկունն նուաղման հետևանքները լիովին անհետացած էին։

ՊԼԷՄՖՈՆԴԱՅՆ, 30 Ապրիլ.— Հաշտութեան պատուիրակներուն պաշտօնն ի գլուխ ելաւ։ Աֆրիքանտէրներու ընկերակցութիւնը չուզեց ճանչնալ պատուիրակներուն ձեռնհասութիւնը։ Հոլանտացի պատուիրակները չուզեցին միջնորդել, ցորչափ հարաւաֆրիկեան հանրապետութեանց անկախութիւնը չճանչցուի։

ՆԱՄՍՕՆԱԼԻ ԵՒ ՖՈՒՌՆԻԷԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ

ԲԱՐԻԶ, 30 Ապրիլ.—Հանքագործներուն ընդհ. քուէարկութեան ամբողջ արդիւնքն է իբր 7000 ձայնի մեծամասնութիւն, Մայիս 1ի օրը (այսօր) ընդհ. գործադուլ մ'ընելու ի նպաստ։ Կառավարութիւնն ազդու միջոցներ կ'առնէ, որպէս զի աշխատելու ազատութիւնն յարգուի և բարեկարգութիւնը չխանգարուի։

ՊԵՐԼԻՆ.—Վիլհէլմ կայսր, Մայիս 10էն մինչև 18, Իւրվիլի դղեակը (Մեցի մօտ) պիտի բնակի։

ՎԻԵՆՆԱ. — Ֆերտինանտ իշխան այսօր Վիեննա հասաւ։ Վաղը (այսօր) Սոֆիա պիտի մեկնի։

ԼՈՆՏՈՆ.— Բրեթօրիայէ կ'հեռագրուի Թէ Պօէրք Օրանժի մէջ երկաթուղւոյ մէկ քանի գիծեր քանդեցին։ Ուրիշ հեռագիր մը կ'ըսէ Թէ Տէժոլէնի Պօէր զօրախումբն Օրանժի մէջ բուռն ասպատակութիւններ և աւարառութիւններ ըրաւ։

ԲԵՆԴԵՐՍՊՈՒՐԿ.—Եթէ կացութիւնը ներէ, Զարն ու Զարուհին Անգլիա պիտի երթան, Կլասգոյի ցուցահանդէսն այցելելու համար։ Այս ուղևորութիւն քաղաքական ո և է հանգամանք պիտի չունենայ։

ԲԱՐԻԶ.—Նիւ Եորք Հէրըլտ կ'ծանուցանէ Թէ Չինաստան, Ռուսիոյ երաշխաւորութեամբ, փոխառութիւն մը պիտի կնքէ Ամերիկայի մէջ, պատերազմի տուգանքը վճարելու համար։

ԼՈՆՏՈՆ.—Լորտ Քիչնէր կ'հեռագրէ Թէ Զօր. Կրինֆէլտ 38,000 փամփուշտ գրաւեց Պօէրներէն և Թէ գնդ. Պլըտ ձեռք անցուց Թրանսվալի կառավարութեան պաշտօնաթուղթերն եւ բաւական գանձատուն։ (Եւ տակաւին չի լմննար)։

''ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ,,Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Գ. ՈՍԿ. ԷՖ. ([illegible])—Ստացած ենք։— Բաժանորդութիւնն այնպիսի իրաւունք մը չի տար։ Եթէ ղրկուի, կ'նայինք։

ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ([illegible])— Մալկարայի Թանգարան վճարուա՞ծ է այդը։

Մ. ՄԱՅՏՕՉԼԵԱՆ. (Ս. [illegible])— Չենք ստացած այդպիսի գրութիւն։

Ս. Մ. ([illegible])— Յիշեալին գրութիւնը կէս առ կէս զեղչել հարկ է։

Գ. Կ. Ո. ԷՖ. ([illegible])— Պալմանուկեան հաշիւը ժամանակին վճարուած է։

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Վ. Մ. Թ. ՀԻՆԴԼԵԱՆ

Եւրոպայէ դարձած ըլլալով՝ իր կեդրոնական դարմանատունն հաստատած է Բէյօ, Մեծ—Փողոց, Սէրէ տ'Աէլք Բէ. 3 [illegible], ուր ամէն օր ժամը 4½—11 (Ը. Թ.) կ'դարմանէ ակռայի ամէն տեսակ հիւանդութիւններ։ Մասնաւոր խնամօք ակռաները կ'լեցնէ նաև [illegible], որ ատամնաբուժութեան ամենավերջին կատարելագործութիւններէն մէկն է և առաւելութիւնները մեծարժէք են առջևի ակռաներուն համար։ [illegible] (prothèse dentaire) վերաբերեալ ամէն տեսակ աշխատութիւններ նորագոյն կատարելագործութեանց պահանջած բնականութեամբ և նրբութեամբ կ'կատարէ։ Առաւօտները կ'ընդունի իր բնակարանը, [illegible] 2։ [illegible].— Յանձնարարեալ աղքատները ձրի։ 20—13

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

Օսմ. Թղթոց դէպ ի վեր ընԹացքը կ'շարունակէ։ Երէկ իրիկուն մինչև 26.32 ելաւ Քօնսոլիտէն, և միայն քարանթինայի լուրեր չորս փարայի յետաշրջում մը բերին, և անով հանդերձ այս պահուս Քօնսոլիտէն եօԹն փարա աւելի վեր է քան երէկ այս ժամուս։ Իսկ Անգլ. Թուղթերը տկար կ'մնան, և ժամանակ պէտք է որ նոր փոխառութեան հակահարուածն անցընեն։

* * *

Ղալաթիոյ Սակարանի կիսամսեայ հաշուեյարդարութեան վերջնական սակերն որոշուած են. Քօնս. 45 ղրշ. Ռէբոր. իսկ Երկթղ. 31¼ Ռէբոր. հաշուեփակ նոյն։

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քօնս. Սէրի Դ.	Օ. Ո.	26 24½
Ամէնէն բարձր գին	»	26 25
Ամէնէն վար գին	»	26 21½
Րումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	115 25
Ամէնէն բարձր գին	»	115 37½
Ամէնէն վար գին	»	115 12½
Թրանսվալ	»	88 50
Ամէնէն բարձր գին	»	88 50

ԲԱՑՈՒՄ Ապր. 18/1 Մայիս

Օսմ. Քօնս. Սէրի Դ.	Օ. Ո.	26 28
» » ժամ 5ին		26 28½
Րումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	115 37½
» » ժամ 5ին		115 50
Թրամուէյ բաժնեթ.	Ղրշ.	630 —
» պարտամ.	Ֆր.	480 —
Տէրքօսի ջուրի Ընկ.	Ֆր.	260 —
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	473 50
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Օ. Ո.	4 20
Թրանսվալ	Ֆր.	88 —
Անատօլուի երկթ. պրտմ.	»	508 —
» բժնթ.	Ա. Ո.	10 12½
Եգիպտ. Քրէտի Ֆօնս.	Ֆր.	267 —
Սօս. ՕԹ. Շանժ է Վալ	Ա. Ո.	— 13

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քօնսոլիտէ մէկ օրուան	Օ. Ոսկի	1 10
» ութ օրուան	»	2 30
Րումէլի Երկթղ. »	Ֆր.	2 —

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

20 ֆրանքնոց	Ղրշ.	87 23
Անգլիական ոսկի	»	110 04
Բօլ Էմբէրիալ	»	91 —
Մէճիտիէ արծաթ	»	108 08
Մըժիդ	»	51 06
Մէթալիք	»	101 —
Բուպլ Թղթադրամ	»	8 58

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԱՑ

Լօնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	109 ⅛
» » Առօր. Թղթ.	»	109 —
» չէք	»	110 07½
Բարիզ 3 ամիս Պն.ք.ի Թղթ.	Ֆր.	22 97½
» 3 » Առևտ. Թղթ.	»	23 05
» չէք	»	22 85
Վիեննա չէք	քուրօն	21 73
Պերլին չէք	մարք	18 59

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, 30 Ապրիլ

Օսմ. Քօնս. Սէրի Բ.	Ա. Ո.	49 —
» » » Գ.	»	27 12
» » » Դ. բաց.	»	24 12
» » » Դ. գոց.	»	24 12
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	12 12
Եգիպտական միացեալ	»	107 25
Անգլ. Քօնսոլիտէ	»	94 43
Այտընի Երկաթուղի	»	13 12
Փոխառութիւն Գասապա	»	83 50
» հելլենական 1881	»	40 50
» » 1884	»	40 50
Մօնօբօլ »	»	44 50
Պուլկր. փոխառթ. 1888	»	81 —
» Նոր » 1892	»	81 37
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25 350
Թրանսվալ	»	3 56
Դրամազեղչ		4 —

ԲԱՐԻԶ, 30 Ապր.

Օսմ. Քօնս. Սէրի Դ. բաց.	Ա. Ո.	24 85
» » » Դ. գոց.	»	24 85
» » » Գ.	»	27 60
Օսմ. Կայս. Պանքա	Ֆր.	552 —
Ֆրանս. Ռանթ 3%	»	101 50
Րումէլի Երկաթուղի	»	117 —
Օսմանիյէ	»	470 —
Քրէտի Լիօնէ	»	1050 —
Պանք տը Բարի	»	1087 —
Իտալական Ռանթ	Ա. Ո.	96 55
Չէք Լօնտոնի վրայ	»	25 160
Թրանսվալ	Ֆր.	89 75
Սպանիական արտաքին	»	73 —
Դրամազեղչ Ֆրանս. Պանքայի		3 —

ՊԵՐԼԻՆ, 30 Ապր.

Օսմ. փոխառութ. 1888	մարք	100 20
Րումէլիի Երկաթուղի	»	114 70
Անատօլուի Երկաթուղի	»	101 —
Փոխ. Լօնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 255
Դրամազեղչ		4 —

ՎԻԵՆՆԱ, 30 Ապր.

Փոխան. Բարիզի վրայ	քուրօն	95 70
» Լօնտոնի վրայ	»	240 20
Րումէլի Երկաթուղիի	»	110 —
Օսմ. Ռէժի	»	297 —
Դրամազեղչ		4 ½

ԸՆՏԻՐ ԳԱՐԵՋՈՒՐ ՄԻՒՆԻԽԻ

"ՊԱՎԱՐԻԱ,,

[illegible]

Վնասակար նիւթ մը չպարունակելն երաշխաւորուած է.

Կ'ծախուի.— Թովմաս էֆ. Սուրէնեանի վաճառատունը, Պոլիս, Կամարջին գլուխը,— Բերա Մեծ—Փողոց, 125 bis —Ակատըքէօյ, Նº 24։ Գլխաւոր գործակալ Մ. Բ. Մ. Պրաճիօզի, 39, Քէօբրիւլի խան, Պոլիս։ 25—10

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՋ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 14,409,089 10.1
ՀԱՍՈՅԹ 1899 ԾԱԽԻՍ 3,073,226 13.11

ՆՈՐԹՀՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 5,509,273
ՀԱՍՈՅԹ 1899 ԾԱԽԻՍ 1,187,296

Ընկերութիւնքս իրենց Կ. Պոլսոյ միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ կ'ստանձնեն ամէն կարգէ ապահովագրութիւններ ընդդէմ Հրդեհին, աւելի օգտակար եւ աւելի դիւրագին առևտրով քան ուրիշ ամէն ընկերութեանց տակերը, բաղդատմամբ այն չափաւորեալ ապահովութեան զոր կ'ընծայեն իրենց գրամագլխոց ահագնութեամբ եւ իրենց պահեստի միթերցալ գանձարաներուն առատութեամբ։—Նաեւ իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն Հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուած վնասնին 34,000,000 Անգլ. Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

‹ՄԱՐԻԹԱՅՄ›

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 110,000

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ չոգենաւաց և առագաստանաւաց մէջի ապրանքներն և դրամաթղթերը խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութեան առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գետնայարկ թիւ 21 և 22 կր. սենեակներն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

ԹԱՀՐԻՐԱԹԸ ՈՒՄՈՒՄԻՏ

Րիֆաթլու էֆէնտիմ,

Գարաանօղլու Մուրատօղլու Ինճէօղլու խանլանը վէ Օսմանը անպարը նամըյլը պոնտաան ագուէմ Տէրսաանէմտէ Սիրքէճիտէ Թէէսիս վէ Թէշքիլ իթմիշ օլտուղըմըզ Նագլիէ գոմբանեէլըրը Թիճարէթ շիրքէթինի պուտէֆա պիլ բիրզա ֆէսխ իթմիշ վէ ումուր վէ մուամէլաթը շիրքէթ զիրոտէ անճագ իքի սանէյի իմզալարըմըզա միւնհասըր վէ այիտ օլմագ վէ քէլ էվվէլ Նագլիէ գոմբանեէլըրը իթմէք իւզրէ Թէճտիտէն ագտը շիրքէթ վէ ումուր վէ մուամէլաթընը տէօրէհտէ իթմիշ պուլունտուղըմըզտան վէ պինաէն ալէյհ Ինճէօղլու ումուրը շիրքէթտէն ինֆիքաք վէ գամթը ալագա իթմիշ օլտուղընտան, ումուրը շիրքէթ իչինտէ հիչ պիրիմիզին իգրազ վէ իսթիգրազ վէ մալ միւպայաա վէ ֆիրուխթընա մէէզունիյէթիմիզ օլմատըղը կիպի քէնտի նամ վէ հիսապըմըզա օլարագ պաշգաճա վէ միւնֆէրիտէն իլֆա վէ իճրա իթմէքտէ օլտուղըմըզ մուամէլէլի Թիճարիյէ վէ սարրաֆիյէնին իչպու Նագլիէ գոմբանեէլըրը շիրքէթ ումուրինէ ասլա չուլուլի օլմատըղը հէր քէսին մալումի օլմագ իւզրէ իլան վէ միւլթէրիլէրիմիզ Թարաֆլարընտան հագգըմըզտա կէօսթէրիլէն իւմն ու իթիմատըն պոնտան պէօյլէ տախի տէվամի վէ իսթիրհամըմըզըն գապուլը Թէմէննի օլունուր։

28 Մարթ 317 Կ. Մուրատօղլու
Տ. Գոբոտնօղլու

ԷՄՆԻԷԷԹ ԷՄՆԻԷԷԹ

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՒ ՉԱՓԻ ՎՐԱՅ

Կ. Պոլիս Սուլթան Համամի հրապարակ. Բէշտէ կանէ գտնուած վեր նոյարկը։

Եթէ ճոշակի տէր էք. եթէ կ'փափաքիք առանց խարուելու երկիւղի վայելուչ հագուստներ գնել, եթէ կ'ուզէք որ ձեր հագուստներն ո՛չ անձրևէն և ոչ ալ արևէն այլայլին, դիմեցէք ԷՄՆԻԷԷԹ հագուստի մեծ վաճառատունը, որ 25 տարիէ ի վեր ամենօրեայ յառաջադիմութեան մէջ է Եւրոպական մեծ գործարաններու հետ և ամեն եղանակի յարմար բրդեղէն ապրանքներու ստուար պաշարով ճոխացուցած է միշտ։

ԷՄՆԻԷԷԹի կերպասները, գոյնով և գործուածքով, վերջին նորաձեւութեանց կ'համապատասխանին միշտ։ Առաջնակարգ դերձակներու ձեռքով կ'պատրաստուին երիկ մարդոց և տղոց յատուկ ընտիր ճաշակաւոր և դիմացկուն հագուստներու ամէն տեսակները, ինչպէս նաև կանանց համար բէյնէրներ, ճաքէթներ ևն. ևն. ծայր աստիճան էժան գնով։

ԷՄՆԻԷԷԹ վաճառատունը չափի վրայ հագուստի ձեւը մը ունի, հագուստ բերողին համաձայն առաջնակարգ ձեւերու։ 50—38

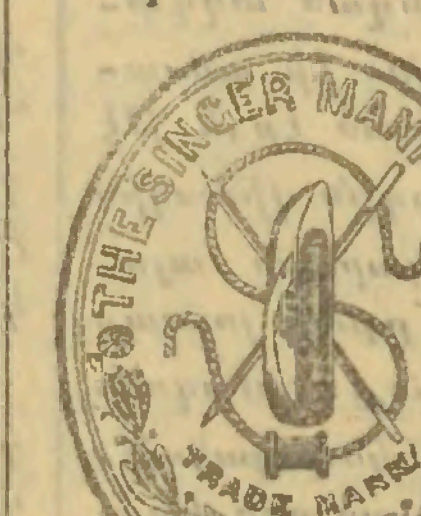
Սահուէն-Բէյ ու Լէ Կոյ

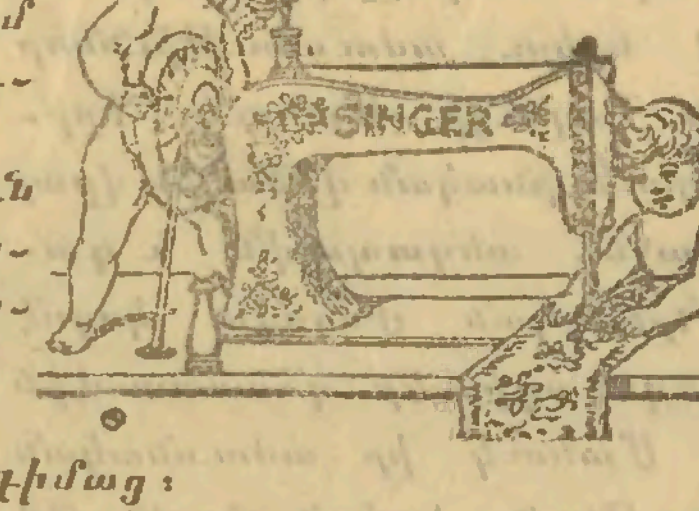
ՍԻՆԿԵՐ

ՀԱՅԹԱՅԹԻՋ ԿԱՑՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ

Ժ. ՆԱՅՏԼԻՆԿԷՐ

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատեայ տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են, և բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշիկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէրի Ընկերութիւնն ցարդ 400 է աւելի պատուոյ վկայական և շքանշան ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներու մէջ։

Արեւելքի մէջ Սինկէրի մեքենաներուն միակ ներկայացուցիչն է Մ. Ժ. Նայտլինկէր, որ բովանդակ Թուրքիոյ մէջ մասնաճիւղեր հաստատած է։

Սինկէրի մեքենաները կ'վաճառուին Բերա, Շիտակ ճամբայ, Ղալաթիա Սէրայի դիմաց։

Ղալաթիա) Սինկէր Խան, Թիւնէլին ետեւ.
) Թրամվայի կայարանին դիմաց.

Ստամպօլ) Սուլթան Համամ թիւ 2.
) Սուլթան Պայազիտ Թրամվէյի Սթասիոնին դիմաց թիւ 13.

Կեղծերէն զգուշանալու համար վերի նշանին ուշադրութիւն ընելու է։

LANCASHIRE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ

ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

ԸՆԴԴԷՄ

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ

Հիմնեալ ի Մանչէսդըր, յամին 1852

Դրամագլուխ 3,000,000 Անգլ. ոսկի
Տարեկան եկամուտ 834,238
Պահեստի գումար 1,618,404
Վճարուած վնասուց գումար 21,000,000
Կեանքի դրամագլուխ 1,090,168
Պահեստի գումար 1,313,784

Ընկերութեանս սկզբունքն է վնասուց անմիջական և առատաձեռն վճարում ըստ ամբողջ վաճ.

ԼԱՆՔԱՇԱՅՐ

Առականոց ընդհանուր լիովին վստահութիւնը գրաւած է։

Դիմել առ ընդհանուր Գործակալք Թուրքիոյ ՊՕՆՏ ՄԷԼԼԸՐ ԵՒ ԸՆԿ. Բիւյիւք Թիւնէլ Խան, Ղալաթիա կամ առ ՌՈՒԲԷՆ ԱԲԻԿԵԱՆ Փոխ-Գործակալ ի Պոլիս Սուլթան-Համամ, Էմին-Պէյ Խան թիւ 1.

Փոխ-Գործակալ ի Անդրիանապոլիս, ՍԱՀԱԿ ՊԱՐՈՆԵԱՆ Իքի Գաբուլու Խան։

ԹԷՄԶ ԷՆՏ ՄԷՐՋԻ

Աշխարհի հզօրագոյն ծովային ապահովագրական ընկերութիւնը

Դրամագլուխ	2,000,000	Անգլ. Ոսկի
Պահեստի գումար	1,055,000	» »
Տարեկան հասոյթ	500,000	» »

Կ'ապահովագրէ ամէն տեսակ ապրանք և դրամաթղթ ծովային արկածոց դէմ. —Գիները խիստ չափաւոր։

Յ. Ա. ՊՈՒԼՈՒՏԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ

Մեծ մթերանոց գեղօրէից և քիմիական պատրաստութեանց. ճոխ մթերք Եւրոպական ծանօթ բոլոր պատրաստ գեղերու.

—Ամէն կարգի նոր գեղօրայք—

Ուղղակի հաղորդակցութիւն Եւրոպական ամէն առաջնակարգ գործարաններու հետ.

Ընդհանուր կեդրոնատեղի Լօզանի (Զուիցերիա) Ֆէլիքս և Ֆլիւք Տեարց կողմէ և կառավարութեան քննողին տակ պատրաստուած պատուաստի շիճուկին (Institut vaccinogène Suisse Félix et Flück). Կանոնաւոր առաքում Թուրքիոյ ամէն կողմը. առաքման ծախքը մեր վրայ, խրաքանչիւր փողիկը 3 ղահեկան. փոխարժէքը նամակով ղրկուելու է։

Ներկայացուցիչ Քոբէնհակի (Տանիմարքա) Ռ. Էյլէրսէն գործարանին (R. Eilersen, Copenhague) պանիրի հեղուկ անարատ խմորին, մաքուր, ամուն, գիւղին և ապահով պանրագործութեան համար։ Կեդրոնատեղի Նաչէի և Բօրիճքայի մանրադէտներուն, նաև չափագրութեան և հետահետութեան վերաբերեալ ամէն գործիքներու։

Գիները չափաւոր բայց կանխիկ.

Բժշկաց համար վիրաբուժական գործիքներ և բժշկական հեղինակութիւններ կամ Թերթեր կ'հայթայթուին խիստ դիւրամատչելի պայմաններով։ Այս մասին ուղղուած ամէն տեղեկութիւնք յօժարակամ կ'տրուին վաճառատան կողմէ։ 18

ՋՂԱՅԻՆ ԷՔ

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք, ՊԻՏԻ ԲԺՇԿՈՒԻՔ

Ամէնէն չնչին պատճառով շատ անգամ ջղային հիւանդութեան կ'են ժառանգ կարգ և եթէ կարեւորութիւն չտալով անփոյթ գտնուի ինքզինք դարմանել տալու, հիւանդութիւնն աստիճանաբար կ'յառաջանայ և մինչեւ իսկ ապագայ զաւակներուն կ'փոխանցուի։ Լուսնոտները, կաթուածահարներն և ուրիշ ջղային հիւանդութիւնէ տառապողներ, կամ այն է որ իրենց ծնողացմէ ժառանգած են ասոնք ախտ հիւանդութիւնն և կամ հիւանդութեան նոր սկսած ատեն կարեւորութիւն չտալով անոր, իրենց այսօրուան դժբախտ վիճակին հասած են։

Ջղային հիւանդութեանց ամէն տեսակն ալ լուծումը կ'բժշկուի եթէ հիւանդը կանոնաւորապէս գործածէ ՎԱԼԷՐԻԱՆԱՏ Տ'ԱՄՕՆԵԱՔ ՏԸ ԲԻԷՐԼՕ անուն ազդարարեալ դեղը։

Այս դեղ ամենքնապէս կ'հանդարտեցնէ ջիղերն և ջղային հիւանդութեանց ամէն տեսակն արագ և վերջնականապէս կ'բժշկէ։ Անքնութիւնը, քնաշրջիկութիւնը, կէս գլխու ցաւը, անգամալուծութիւնը, խելագարութիւնը, ժառանգականութիւնը, քօսակալու ակարութիւնը, ցավկոտութիւնը, գիրտագրգռութիւնը, ջղային հազը, սրտի բաբախումը, մարսիքը, զրագմունք, կանանց սովորական անկանոնութիւնը, դժուարաղուշտանութիւնն ու ջղային հիւանդութեանց ամէն տեսակը կ'բժշկուին ՎԱԼԷՐԻԱՆԱՏ Տ'ԱՄՕՆԵԱՔ ՏԸ ԲԻԷՐԼՕ գործածելով։ Կեղծերէն զգուշանալ։ Կ'ծախուի ամէն մեծ դեղարաններու և դեղի մթերանոցներու մէջ։ 52—29

ՊԱՏՐԱՍՏ ՁԵՌՆՏԵՂԻՆԱՑ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Գ. ԽՐԱՄԵԱՆՑ ԵՒ ԸՆԿ.

Պոլիս, Սուլթան Համամ Թափալեան Խան, Թիւ 18, 20, 22, 24։

Գ. Խրամեան և ընկ. եան վաճառատունը, որ պատրաստ ձեռնտեղինաց վաճառատուներուն մէջ կարեւոր դիրք մը գրաւած է իր վաճառած զգեստներուն տոկունութեան, ճաշակին և ամենաէժան ամենուզութեան համար, իր յաճախորդներուն նոր դիւրութիւն և գոհացում տալու նպատակաւ այս անգամ Եւրոպայէն բերել տուած է մեծ քանակութեամբ նորաձեւ կերպասներ, զորս կարել կուտայ վարպետ դերձակներու։ Զգեստ գնել ուզողներուն կ'յանձնարարուի այս վաճառատուն, ուր առ կարկուտ չկայ։

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԼՕԳՈՒՄ ՇԱՔԱՐԻ

ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ՍԱՐԳԻՍ ԱԼԱՄԵԱՆ

Կ. Պոլիս Էսկի Զաբթիէ Ճատտէսի Թիւ 57

Ֆընտըգըը, չիքօլաթը, պատէշթը, սագըզը, գարը և ամէն տեսակ լօգումներ ու շաքարեղէններ կ'ծախուին չիչէալ վաճառատան մէջ։

ՈՅԺԻ ՃՇՄԱՐԻՏ ՕՇԱՐԱԿ

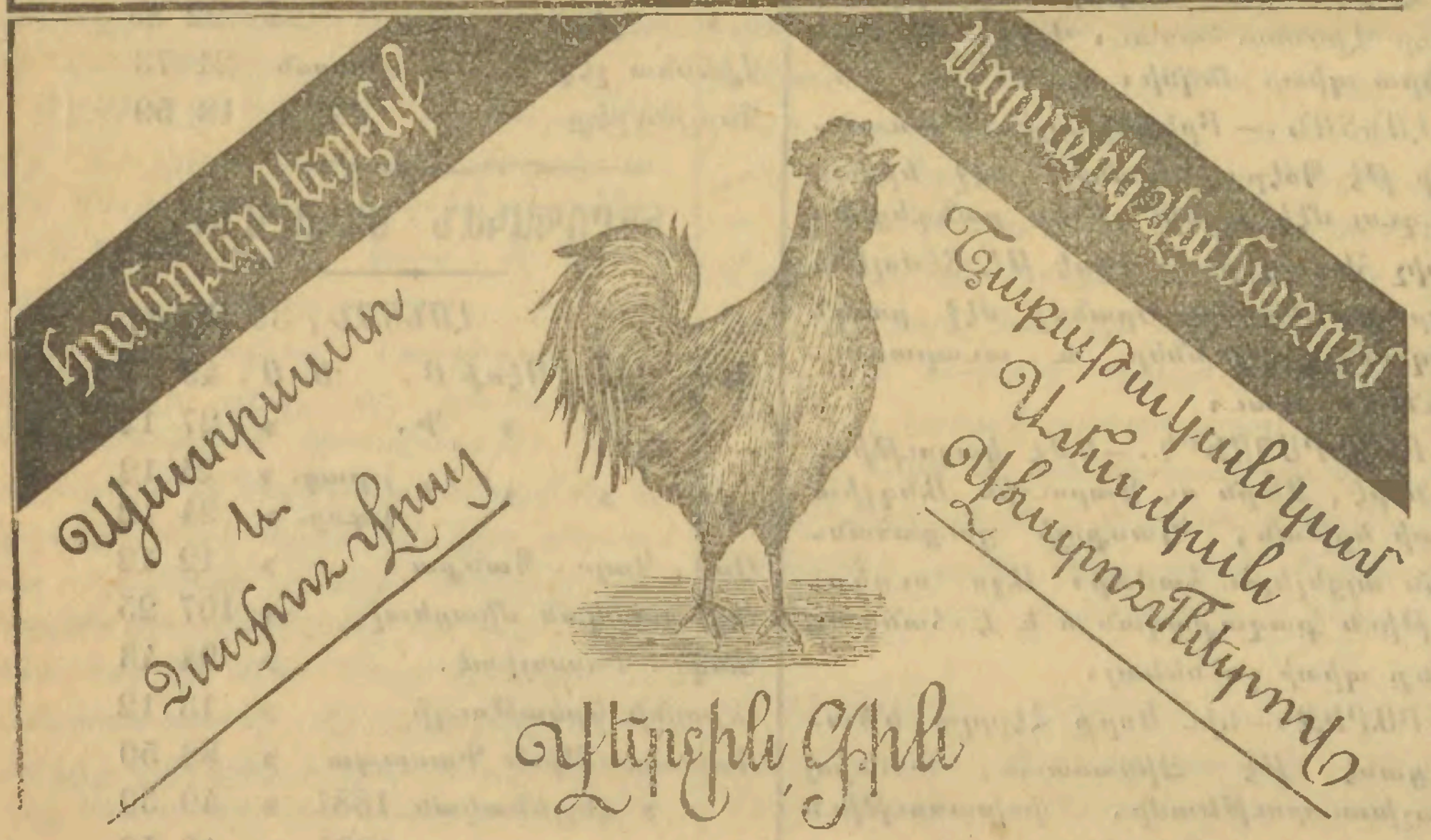
Բարիզի առաջնակարգ բժիշկ Տեր. Լօռան Տիւ Պօս կ'գրէ «բազմաթիւ հիւանդներու վրայ յաջող փորձերս զիս համոզեցին որ, ԷԼԻՔՍԻՐ ՄԻՏԻՆ յղկած ու տկարացած անդամները զօրացնելով երիտասարդական ոյժ կը պարգեւէ մարմնոյն, նոյն, արիւնը կը մաքրէ, կ'զօրացնէ ու աստիճանաբար կ'բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը, մէջքի և ողնայարի ցաւերը, վատուժութիւնն ու անբուժելի ԱՆԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ»։ Ծննդական գործարաններու ազդու զօրութիւնը ծանօթ՝ Բրօֆ. Միտիի այս ԷԼԻՔՍԻՐ ՄԻՏԻՆ կազդուրիչ եւ մաքրացուցիչ է. ծերեր, պատանիներ եւ զեղծումներով ԱՆԿԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆ ենթարկուած անձինք անհրաժեշտ է որ փութան օգտուիլ այս քաջբրահամ էլիքսիրէն ազնուացուցիչ յատկութենէն։ Կ'ծախուի Գոստապեանի, Բիւյիւքեանի, Մէզիքիի, Վօնտէրցիանոսի դեղարաններու մէջ։ 4

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ԲՈՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

ՏՊԱՐԱՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ» ՕՐԱԹԵՐԹ

Կ. Պոլիս, Նօ 23, 25. Պօղը Ալի Ճատտէսի

Օրինակի համար, 80 ղրշ.ի ապրանք գնողը 20 ղրշ. կանխիկ և մնացեալին համար շաբաթական 5 կամ ամսական 20 ղրշ. պիտի վճարէ։ 160 ղրշ.ի գնողը 40 ղրշ. կանխիկ և շաբաթը 10 կամ ամիսը 40 ղրշ. պիտի վճարէ։ Եւ այսպէս շարունակաբար, սոյն համեմատութեամբ։

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի.—ՔՍԱՎԻԷ ՏԸ ՄՈՆԴԷՓԷՆ (190)

ԲԱԽՏԻՆ ՋՈՀԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ ԴԵՂԱՆԻՆ ԿԱՊԻԷԼ.—ԽԸ.

—Ի՛հ, սիրելի Մարսէ՛լս, այդ աղջկան սարքին կացութիւնը չէ որ պիտի արգիլէ Ռօժէն յիմարութիւն մը գործելէ։ Իմացաք իր ղաւանանքը ամուսնութեան մասին։ Իրա՛ւ, ըսածներն անհեթեթ, բայց անկեղծ են։ Իր որոշման դէմ—եթէ որոշում մը տուած է — կռուելու համար պէտք է ցոյց տալ թէ այդ ծաղկավաճառուհին անարժան է իրեն, ո՛չ թէ որովհետեւ հասարակ ժողովրդեան զաւակ է և իր ապրուստը պաճարելու համար ծաղկեփունջեր կ'ծախէ, որ անպատիւ բան մը չէ, այլ որովհետեւ արատներ կան իր ընտանիքին մէջ կամ աղտեր՝ իր կեանքին մէջ։ Կ'կարծեի թէ այսպիսի բան մը փնտռելու հետամուտ պիտի ըլլայիք։

—Կ'սպասէի։ —Ի՛նչ բանի։

—Ինծի անանկ կուգար թէ Ռօժէ տեղի պիտի տար ձեր խորհուրդներուն և թէ Ռընէ շատ դիւրաւ պիտի յաղթահարէր իր անարժան մրցակցին, երբ ձեր եղբօրորդին աւելի լաւ ճանչնար աղջիկս։

—Եւ սակայն առջի օրն ո՛ւր որ էինք, հոն ենք դարձեալ։ Ըրէ՛ք ուրեմն ինչ որ արդէն ըրած պէտք էիք ըլլալ։ Այդ աղջկան անցեալը պրպտեցէ՛ք։

—Եւ եթէ բան մը չգտնե՞մ...։

—Պէտք է որ Ռընէ գերադոյն ճիգ մ'ընէ։ Կ'համոզէք ձեր սիրելի զաւակն որ առամի դարձնէ այն պզտիկ կատակերգութիւնը, զոր սքանչելի կերպով կ'կատարէ և ինքն իսկ Ռօժէին ըսէ.—«Մեռնելու ատեն հ'ընէն յել։ Եթէ յեր կ'նը ուզե՛մ, պիտի մեռնիմ, իմ մեռնիլը կ'ուզէ՞ք»։

—Կ'համոզեմ այդ բանն ընելու, բայց եթէ Ռօժէ նորէն անզգայ մնա՞յ...։

—Ընկլիզնիս կ'գիտնանք։ Տոկղոդն յայտարարած ըլլալով որ ամուսնութիւնը միայն պիտի կրնայ ձեր աղջկան խախուտ առողջութիւնը վերահաստատել, ամուսին մը կ'փնտռենք իրեն։

—Ռօժէէն զատ ուրիշ՞ մը հետ ամուսնանալու աղջիկս, պոռաց Տիկին տը Լակարտ։ —Պէ՛տք է։

—Երդմ՛ք, քանի որ իր հարստութիւնն այս ամուսնութենէն կախուած ունի։

—Պէ՛տք է, կրկնեց Ֆիլիբ, որովհետեւ ձեր աղջկան կեանքը վտանգի մէջ է և հարստութիւնն արժէք չունի կեանքին քով։

Մարսէլ չպատասխանեց։ Խօսակցութիւնն հոս վերջացաւ և երկու մեղսակիցներն իրարմէ բաժնուեցան։ Կոմսուհին իր սենեակն ելաւ և իր մտածումներուն մէջ Թաղուեցաւ։ Ֆիլիբ իրաւունք ունէր.—սխալուած էր խօսասովանիլ զայս—և եթէ վերջին փորձը, զոր ընել պիտի տար իր աղջկան, անյաջող ելնէր, պէտք պիտի ըլլար իր բոլոր խորհուրդներէն հրաժարելու։ Հրաժարի՛լ։ Ո՛չ։ Պիտի մաքառէր մինչեւ վերջն և ամէն տեսակ զէնքերով։ Շատ ուշ մնացած էր զրադելու համար ծաղկավաճառուհիին կեանքովը, զոր Ռօժէ կ'սիրէր և որ, նո՛յն իսկ ասոր համար, մեկ ու ճշմարիտ արգելքն էր իր խորհուրդներուն իրագործման։ Ինչ որ ցարդ ըրած չէր, հի՛մա պիտի ընէր։ Այն աղջկան կեանքը պիտի պրպտէր ու եթէ ո՛ և է աղտ, արատ չգտնէր,—որ անկարելի կ'երևար իրեն,— ի՛նք պիտի հնարէր, ստեղծէր արատ մը, և զայն հաւանական ցուցնելու պիտի աշխատէր։—«Չըոչըշէր՛+, Ըրչըշէթ՛+։ Մէկը բան մը կ'ըսէ այդ կըրբերէններէն»։ ըսած է իմաստուն մը։ Մարսէլ անխղճօրէն պիտի զրպարտէր խեղճ, անմեղ աղջիկ մը։ Ոճի՛ր մը պիտի ըլլար աս։ Բայց ի՛նչ հոգը։ Ոճիր մ'աւելի թող ըլլար։ Վարժուած էր։ Ռընէ՝ քանի մը օրէ ի վեր՝ շատ մռայլ ու տկար կ'երևար։ Առողջութիւնն հետզհետէ կ'խանգարէր յայտնապէս։ Տիկին տը Լակարտ շատ լաւ կ'նշմարէր և կ'յուսահատէր բայց, չկրնալով գուշակել թէ աղջկան հիւանդագին վիճակին Անտրէ Պրէգուսյի համար իր զմրախտ սիրոյն հետեւանքն էր, ենթադրեց թէ Ռընէի տխրութիւնը ձանձրոյթէ առաջ կուգար։—Պէ՛տք է զբօսցնել զայն, ըսաւ ինքնիրեն, և չփակել սենեակի շրջանակի մը մէջ, զոր ընաւ չէր զուարթացներ Ռօժէի սովորաբար թթու, խոժոռ դէմքը։—Հակառակ սուգին, պատշաճութիւնները կ'ներեն ինծի, ո՛չ թէ հանդէսներ սարքել, այլ գիւղի խմ ամենամօտերիմ բարեկամներէն մի քանին, անոնց կիները, զաւակները, նաև իմ ամենամօտերիմ բարեկամուհիներս, վերջապէս քիչ մը չարժուած գնել մեր կարողութեան մէջ։

Մ. տը Բէրվէն, որուն խորհուրդ հարցուց Մարսէլ այս մասին, հաւանեցաւ և Թելադրեց անյապաղ գրել իրենց բարեկամներուն թէ մեծ ուրախութիւն պիտի պատճառէր Սօսիներու ամարանոցին մնակացներուն, եթէ հաճին այցելել զանոնք։

ԽԹ.

Ռօժէ տը Բէրվէն Թողուցինք այն պահուն, երբ Մատլէն գուլան զգուշացուր կերպով զայնն եկաւ, դէմ առ դէմ եկած էր Կապրիէլի մօրն հետ։

Ժան Ռըմիի այրին, ինչպէս գիտենք, ղանապանուհիէն իմացած էր թէ այցելութիւն մը պիտի ընդունի, ու թէև կ'պասէր անոր, բայց նորէն խիստ զարմացաւ տեսնելով այցելուին որուն դէմքը, ձեւերն ու հագուստն ազնուական դասու պատկանող անձ մը կ'ծանուցանէին։ Ռօժէ, իր մասին, տարուեց Մատլէնը տեսնելով։ Իրեն անանկ կուգար թէ առաջին անգամը չէր որ կ'տեսնէր զայն, բայց չէր յիշեր թէ նախապէս ո՛ւր հանդիպած էր անոր և ի՛նչ պարագայի մէջ։ Մատլէն ինքզինք գտած էր։—Զէ՛ք սխալիր, Մսիւ՛, ըսաւ քիչ մը դողդոջ ձայնով։

—Ո՛չ, Տիկի՛ն, եթէ սակայն ձեր ղանապանուհին սխալ տեղեկութիւն չտուաւ, պատասխանեց երիտասարդը։

—Զո՞վ հարցուցիք։

—Այրի Տիկին Մատլէն Պէռնարը։

Խեղճ կինը կարծես թէ սիփանք մը զգաց։ Կ'վախնար թէ իր բա՛ն անունը, Ռըմիի անունը պիտի արտասանուէր։—Արդարեւ Մատլէն Պէռնարն եմ, Մսիւ՛ը, պատասխանեց։

—Ի՛վրէցի ծաղկավաճառ Գօրնիւի քով իբր վաճառուհի ծառայող Օր. Կապրիէլի մօ՞րը։

—Այո՛, Մսիւ՛ը։

—Կ'հաճի՞ք, Տիկի՛ն, վայրկեան մը առանձնութիւն շնորհել ինծի։ Վերջին ծայր մտատանջ, Մատլէն չէր կրնար մերժել։ Ո՞վ էր այս երիտասարդն որ իր աղջիկը կ'ճանչնար։ Ի՞նչ կ'ուզէր։ Ի՞նչ պատճառաւ եկած էր իրեն։ Եւ ուրիշ շատ հարցումներ, որոց չէր կրնար պատասխանել։—Ներս մտէք, Մսիւ՛ը, ըսաւ և մեկդի քաշուեցաւ որպէս զի այցելուն կարենայ անցնիլ։

Ռօժէ, գլխարկը ձեռքը, խոնարհութիւն ըրաւ անոր առջեւէն անցած ատեն։ Մատլէն դուռը գոցեց։ Ֆիլիբ տը Բէրվէնի եղբօրորդին մէկ ակնարկով քննեց համեստ ներքինն այն սենեակին, որուն մէջէն ներս մտած էր։ Պարզութիւն, կարգաւորութիւն և փլանտրա կան տանտիկնոջ մը մաքրութիւնը կ'փայլէին հոն։ Մատլէն աթոռ մը հրամցուց։—Նստեցէ՛ք, Մսիւ՛ը, կ'աղաչեմ, ըսաւ։

Ռօժէ աթոռն առաւ, և Ժան Ռըմիի այրին ալ անոր դէմը նստաւ։—Հիմա, Մսիւ՛ը, հաճեցէ՛ք ձեր այցելութեան պատճառն իմացնել ինծի, յարեց։

—Նախ պէտք է խոստովանիմ ձեզ, Տիկի՛ն, թէ անուղիղ բան մը կայ այցելութեանս մէջ, մրմնջեց երիտասարդ փաստաբանը, դժուարաւ զսպելով իր յուզումը, բայց յուսամ թէ կ'ներէք անոր երբ այցելութեանս շարժառիթը գիտնաք։

—Ձեզ հասկնար, Մսիւ՛ը։ Ի՞նչ կայ ներելիք։ Ի՞նչ է շարժառիթն որուն վրայ կ'խօսիք։

Ռօժէ այս հարցման կրնար պատասխանել անմիջական խոստովանութիւնով մը, բայց չհամարձակեցաւ։ Կ'ուզէր որ Մատլէն գուշակէ ինչ որ ինք չէր ըսեր, և օգնէ իրեն։ Ցարաճան չփոթութիւնով մը մրմնջեց.—Օր. Կապրիէլ երբեք խօսած չէ՞ ձեզ իմ վրաս։

—Ձե՞ր վրայ, կրկնեց Մատլէն ապշահար։

—Մեր առաջին հանդիպումին վրայ...։

(Շար.) Թարգմ. ԺԻՐԱՅՐ ՇԻՐՎԱՆԵՑԻ